Erikoishammaslääkäri-koulutus

Opinto-opas

Voimassa 1.8.2026–31.7.2029

Lääketieteellinen
ammatillinen jatkokoulutus

Tampereen yliopisto · Helsingin yliopisto · University of Eastern Finland · Oulun yliopisto · Turun yliopisto

SISÄLLYSLUETTELO

ERIKOISHAMMASLÄÄKÄRIKOULUTUKSEN YLEISET KOULUTUSVAATIMUKSET 4
1. HALLINTO, PÄÄTÖKSENTEKO JA LAINSÄÄDÄNTÖ 4
1.1. Erikoishammaslääkärikoulutusta koskeva lainsäädäntö 4
1.2. Koulutukseen vaadittava laillistus 5
1.3. Koulutuksen toimijat 6
2. OPINTO-OIKEUDEN MYÖNTÄMINEN 9
3. KOULUTUKSEN TAVOITTEET JA RAKENNE 10
4. ERIKOISHAMMASLÄÄKÄRIKOULUTUKSEN SUORITTAMINEN 12
4.1. Terveyskeskuskoulutusjakso (9 kuukautta) 12
4.2. Käytännön koulutus 13
4.3. Toimipaikkakoulutus 14
4.4. Teoriakoulutus 14
4.5. Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot 14
4.6. Säteilysuojelukoulutus 15
4.7. Erikoistuvan hammaslääkärin ohjaus, oppimisprosessin seuranta ja osaamisen arviointi 16
4.7.1. Koejakso 17
4.7.2. Kuulustelu 21
4.7.3. Etappi- ja EPA-arvioinnit 23
4.7.4. Muut osaamisen arvioinnin menetelmät 23
4.7.5. Oikaisupyyntö opintosuorituksen arvioinnista ja hyväksilukemisesta 24
5. KÄYTÄNNÖN KOULUTUKSEN KERTYMINEN 24
5.1. Koulutuskertymän laskeminen 24
5.2. Käytännön koulutus eri tehtävissä 27
5.3. Suoritusten vanheneminen 29
5.4. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT) 30

6. KOULUTUSPAIKAT....31
7. OPINTOSUORITUSTEN HYVÄKSYMINEN JA TODISTUKSEN HAKEMINEN....32
ERIKOISALAKOHTAISET OPETUSSUUNNITELMAT....34
HAMMASLÄÄKETIETEELLINEN DIAGNOSTIIKKA: SUUN MIKROBIOLOGIA....34
HAMMASLÄÄKETIETEELLINEN DIAGNOSTIIKKA: SUUPATOLOGIA....40
HAMMASLÄÄKETIETEELLINEN DIAGNOSTIIKKA: SUURADIOLOGIA....44
HAMPAISTON OIKOMISHOITO....50
KLIININEN HAMMASHOITO: KARIOLOGIA JA ENDODONTIA....54
KLIININEN HAMMASHOITO: LASTEN HAMMASHOITO....60
KLIININEN HAMMASHOITO: PARODONTOLOGIA....65
KLIININEN HAMMASHOITO: PROTETIIKKA JA PURENTAFYSIOLOGIA....71
SUU- JA LEUKAKIRURGIA....76
TERVEYDENHUOLTO....83

Erikoishammaslääkärikoulutuksen opinto-oppaaseen tehdyt muutokset voimaan tulon 1.8.2026 jälkeen

Päivämäärä	
24.9.2026	Johtamisopintojen hyväksilukua koskevan kappaleen toisto poistettu kohdasta 4.5.
	Lisätty kariologian opetussuunnitelmaan (s. 57) linkki sivuosa-alueiden opetussuunnitelmien verkkosivuille
	Teknisiä oikeinkirjoitusmuutoksia

ERIKOISHAMMASLÄÄKÄRIKOULUTUKSEN YLEISET KOULUTUSVAATIMUKSET

Koulutuksen suorittamista koskevat yleiset koulutusvaatimukset ovat valtakunnallisesti yhtenevät ja kunkin yliopiston erikoishammaslääkärikoulutusta tarjoavan tiedekunnan hyväksymät.

Valtakunnalliset yleiset koulutusvaatimukset ja erikoisalakohtaiset opetussuunnitelmat perustuvat STM:n asetukseen 56/2015, jota on muutettu asetuksilla 55/2020 ja 1240/2022. Yleiset koulutusvaatimukset koskevat kaikkia erikoisaloja ja kaikkia erikoistuvia riippumatta opinto-oikeuden myöntämisajankohdasta (*huomioi poikkeukset). Opetussuunnitelmat koskevat kaikkia 1.8.2026-31.7.2029 opinto-oikeuden saaneita erikoistuvia. Erikoistuvilla on aina oikeus hakemuksesta siirtyä suorittamaan koulutustaan uusimman opetussuunnitelman mukaisesti.

Yleiset koulutusvaatimukset ja erikoisalakohtaiset opetussuunnitelmat ovat sitovia, ja niitä noudattavat kaikki erikoistumiskoulutuksen parissa toimivat henkilöt (mm. erikoistuvat, kouluttajat, vastuuhenkilöt ja hallintohenkilökunta). Yliopistolain (558/2009, 41§) mukaan opiskelijalla on oikeus suorittaa opintonsa opetussuunnitelman määräämällä tavalla. Tiedekunnan hyväksymään opetussuunnitelmaan ei voi hakea muutosta valittamalla (84§).

(*) Huomioi poikkeukset: koejakso (kappaleessa 4.7.1), koulutuksen kesto, yliopistosairaalan ulkopuolisen koulutuksen minimivaatimus ja opinto-oikeuden pituus eivät koske asetuksen 56/2015 mukaista koulutusta suorittavia erikoistuvia.

1. HALLINTO, PÄÄTÖKSENTEKO JA LAINSÄÄDÄNTÖ

1.1. Erikoishammaslääkärikoulutusta koskeva lainsäädäntö

Sosiaali- ja terveysministeriö ohjaa erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta. Erikoishammaslääkärikoulutusta ohjaa 1.2.2015 annettu Sosiaali- ja terveysministeriön asetus 56/2015, jota on muutettu 1.2.2020 asetuksella 55/2020 ja 1.1.2023 asetuksella 1240/2022.

Asetusmuutoksen 55/2020 siirtymäsäännön mukaan ennen 1.2.2020 opinto-oikeuden saaneet voivat suorittaa koulutuksensa asetuksen 56/2015 mukaisena vuoden 2029 loppuun saakka.

Koulutuksessa noudatetaan terveydenhuollon ammattihenkilöistä annettua lainsäädäntöä, hammaslääkäreiden koulutusta koskevaa EU-lainsäädäntöä sekä yliopiston määräyksiä opintojen suorittamisesta ja opiskelijan oikeusturvasta. Lisäksi koulutukseen sovelletaan yliopistolakia.

1.2. Koulutukseen vaadittava laillistus

Erikoishammaslääkärikoulutukseen hyväksytään ainoastaan työkokemus, joka on tehty **itsenäisenä laillistettuna ammattihenkilönä** (täyslaillistettuna hammaslääkärinä)**.** Lupa- ja valvontavirasto (ent. Valvira) myöntää Suomessa hammaslääkärin lisensiaatin tutkinnon suorittaneille oikeuden harjoittaa hammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä. Laillistuksen tulee olla voimassa koko erikoistumisen ajan. Jos laillistuksessa on katkoksia tai laillistus on sidottu johonkin tiettyyn sairaalaan tai terveyskeskukseen, ei siltä ajalta voida hyväksyä työkokemusta. Ulkomailla hammaslääkärin tutkinnon suorittaneella erikoistuvalla tulee olla voimassa oleva lupa toimia hammaslääkärinä Suomessa.

Suomen ulkopuolella hammaslääkärin perustutkinnon suorittaneiden osalta toisen johdon ja valvonnan alaista (osalaillistettuna) työkokemusta ei hyväksilueta osaksi erikoistumiskoulutusta. Tämä koskee seuraavia Lupa- ja valvontaviraston (ent. Valvira) asettamia määräaikaisia tai rajoitettuja laillistuksia:

- Määräaikaisesti laillistettu hammaslääkäri: EU/ETA-valtiossa tutkinnon suorittanut toimii tai on toiminut määräajan puitteissa toisen johdon ja valvonnan alaisena (osalaillistettuna);
- Rajoitettu toimilupa: EU/ETA ulkopuolella hammaslääkäriksi valmistuneen rajoitetulla toimiluvalla toimiminen toisen johdon ja valvonnan alaisena (osalaillistettuna).

Poikkeuksellisesti hyväksytään osaksi erikoishammaslääkärikoulutusta osalaillistuksella tehty työkokemus seuraavassa tapauksessa: Suomessa hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinnon suorittaneiden osalta hyväksytään osalaillistettuna tehty käytännön koulutus

niiden osalta, jotka ovat tehneet tutkintonsa asetuksen 794/2004 mukaisesti. Yliopistojen tutkinnoista annetussa asetuksessa (351/2011) muutettiin vuonna 2004 annetun asetuksen yliopistojen tutkinnoista (794/2004) 13§ ja 14§. Asetusmuutoksessa hammaslääketieteen lisensiaatin tutkinnon laajuus muuttui 330 opintopisteen laajuiseksi.

Ennen asetusmuutoksen voimaantuloa (1.8.2011) opintonsa aloittaneella hammaslääketieteen opiskelijalla, joka ei ollut aloittanut tutkintoon sisältyvää hoitoharjoittelua ennen asetuksen voimaantuloa, ja joka opiskeli asetuksen (794/2004) mukaista tutkintoa varten, oli oikeus 1.8.2013 jälkeen siirtyä opiskelemaan yliopistojen tutkinnoista annetun asetusmuutoksen (351/2011) mukaan tai jatkaa opintojaan aikaisemman asetuksen mukaisesti. Vuoteen 2020 saakka oli mahdollista vielä suorittaa tutkinto aikaisemman asetuksen mukaisesti, jolloin opiskelijan statuksella ei tehty syventävää harjoittelua, vaan he saivat aluksi osalaillistuksen.

1.3. Koulutuksen toimijat

Erikoishammaslääkärikoulutuksessa työskentelee monia toimijoita. Varsinainen päätäntävalta erikoishammaslääkärikoulutuksesta on Sosiaali- ja terveysministeriöllä (STM) ja lääketieteellisillä tiedekunnilla. Muut viranomaiset ja toimielimet ovat neuvoa-antavia tai niiden tehtävänä on koulutuksen kehittäminen ja koordinointi. Seuraavassa on kerrottu erikoishammaslääkärikoulutuksen kannalta keskeisistä toimijoista sekä erikoistuvan hammaslääkärin, erikoisalan vastuuhenkilön, kouluttajien tehtävistä.

Sosiaali- ja terveysministeriö (STM) on ylin ohjaava viranomainen erikoistumiskoulutuksessa. STM antaa asetuksen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksesta ja koulutuskorvauksista. Asetuksessa säädetään koulutusohjelmista, niiden pituuksista, koulutukseen ottamisesta ja suorittamisesta ja siitä, missä yliopistoissa erikoistumiskoulutuksen voi suorittaa.

Lupa- ja valvontavirasto (ent. Valvira) myöntää lisensiaatin tutkinnon jälkeen hakemuksesta oikeuden harjoittaa hammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä. Myös erikoishammaslääkärikoulutuksen suorittaneet hakevat Lupa- ja valvontavirastolta (ent. Valvira) erikoishammaslääkärin ammatinharjoittamisoikeutta.

Valtakunnallinen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkäri- sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen koordinaatiojaosto Sosiaali- ja terveysministeriö asettaa kolmeksi vuodeksi kerrallaan terveydenhuollon ammattihenkilöiden neuvottelukunnan yhteydessä itsenäisesti toimivan koordinaatiojaoston, jonka tehtävänä on koulutuksen strateginen ohjaus. Koordinaatiojaosto arvioi kansallisia erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen sekä yleislääketieteen erityiskoulutuksen tarpeita sekä tekee aloitteita koulutuksen kehittämiseksi ja lainsäädännön muuttamiseksi. Jaoston kokoonpanosta ja tehtävistä säädetään terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetussa asetuksessa.

Alueelliset neuvottelukunnat toimivat yliopistojen yhteydessä alueellisina yhteistyöeliminä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen määrällisessä ja laadullisessa kehittämisessä. Koulutusjärjestelyjen alueellisen tarkoituksenmukaisuuden sekä palvelujärjestelmän osaamistarpeiden ja koulutusmahdollisuuksien huomioimiseksi, yliopiston tulee pyytää alueelliselta neuvottelukunnalta lausunto käytännön koulutuksen suorittamista koskevia alueellisia erikoisalakohtaisia ehtoja määriteltäessä. Neuvottelukunnassa on ainakin yliopiston, yhteistyöalueen hyvinvointialueiden sekä perusterveydenhuollon ja suun terveydenhuollon toimintayksiköiden nimeämiä jäseniä sekä erikoistumiskoulutuksessa olevien edustus. Yliopistot voivat myöntää erikoisalakohtaisen poikkeuksen asetusmuutoksen 55/2020 määrittelemään 1:1 sääntöön alueellista neuvottelukuntaa kuultuaan.

Yliopistot valvovat erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen toteutumista ja laatua vastuualueensa sairaaloissa, terveyskeskuksissa ja muissa yksiköissä. Yliopisto valitsee uudet erikoistuvat koulutusohjelmiin valintamenettelyn kautta, vastaa opetussuunnitelmista, nimeää erikoisalojen vastuuhenkilöt ja kuulustelijat sekä antaa todistuksen suoritetusta koulutuksesta. Yliopisto hyväksyy koulutuspaikkasopimukset yliopistosairaalan ulkopuolisen koulutuspaikan kanssa. Yliopistot laativat valtakunnallisessa yhteistyössä valintaperusteet, opetussuunnitelmat ja yleiset koulutusvaatimukset.

Ammatillisen jatkokoulutuksen toimikunnan (AJT: TY, OY, UEF, TAU**) tai Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen johtoryhmän (ERJO**: HY) tehtävänä on vastata ammatillisen jatkokoulutuksen kehittämisestä ja koordinoinnista oman yliopiston yhteistyöalueella. AJT ja ERJO käsittelevät ja valmistelevat erikoislääkäri-

ja erikoishammaslääkärikoulutukseen, yleislääketieteen erityiskoulutukseen ja erikoislääkärien lisäkoulutusohjelmiin liittyviä asioita.

Valtakunnallinen ammatillisen jatkokoulutuksen toimikunta VAJT on lääketieteellistä erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta antavien yliopistojen yhteistyöelin. Sen päätehtävänä on suunnitella ja koordinoida erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutusta Suomessa, ja viedä eteenpäin valtakunnallisten koulutusuudistusten valmistelua. VAJT:lla ei ole päätösvaltaa vaan se tekee valtakunnallisia esityksiä lääketieteellisten tiedekuntien päättäville elimille.

Erikoisalan vastuuhenkilö on Suomessa laillistettu erikoishammaslääkäri ja alansa asiantuntija (professori, dosentti tai vähintään tohtorin tutkinnon suorittanut), joka vastaa erikoisalansa koulutusohjelman sisällöstä, toteuttamisesta ja valtakunnallisesta kehittämisestä. Vastuuhenkilön tehtävänä on hyväksyä erikoistuvan hammaslääkärin henkilökohtainen koulutussuunnitelma sekä seurata ja arvioida erikoistuvan oppimisen edistymistä. Vastuuhenkilö hyväksyy opintosuoritukset osaksi erikoistuvan koulutuskokonaisuutta.

Kuulustelija Yliopisto nimeää kullekin omassa yliopistossa edustetulle erikoisalalle vähintään yhden kuulustelijan, joka ilmoitetaan valtakunnalliseen kuulustelijarekisteriin. Kuulustelijalla tulee olla vähintään LT tai HLT-tutkinto, kyseisen erikoisalan spesialiteetti ja riittävä kokemus.

Koulutushammaslääkäri (kova-hammaslääkäri) on erikoistumiskoulutuksen koordinointiin ja kehittämiseen osallistuva erikoishammaslääkäri, joka toimii yhteistyössä erikoisalan vastuuhenkilön ja lähikouluttajien kanssa.

Koulutuspaikka on yliopiston hyväksymä sairaala, terveyskeskus tai muu yksikkö, jossa erikoistuva suorittaa käytännön koulutusta. Yliopistosairaalan ulkopuolisten koulutuspaikkojen kanssa laaditaan erillinen koulutuspaikkasopimus. Koulutuspaikoille asetetut kriteerit löytyvät kappaleesta *Koulutuspaikat*. Koulutuspaikka toimii erikoistuvien työnantajana ja vastaa siitä, että erikoistuvalla hammaslääkärillä on riittävä ammattipätevyys ja kielitaito.

Koulutuspaikan vastuuhenkilö (myös yliopistosairaalan sijoituspisteessä toimiva) vastaa oman, yliopistosairaalan ulkopuolisen koulutuspaikkansa (tai yliopistosairaalan

sijoituspisteen) koulutusedellytyksistä ja koulutuksen toteutumisesta. Hän voi myös osallistua erikoistuvan kouluttamiseen ja arviointiin.

Lähikouluttajina toimivat kaikki alan erikoishammaslääkärit. Lähikouluttaja antaa käytännön koulutusta, ohjaa erikoistuvaa hammaslääkäriä tämän työtehtävissä ja arvioi erikoistuvan osaamista.

Mentori on erikoistuvan hammaslääkärin ammatillisen kasvun tukija. Joissakin toimintayksiköissä käytetään mentorin sijasta termiä tuutori.

Erikoistuva hammaslääkäri (myöhemmin erikoistuva) suorittaa erikoishammaslääkärikoulutuksensa opinto-oikeuden voimassaoloaikana noudattaen yleisiä koulutusvaatimuksia ja oman koulutusohjelmansa opetussuunnitelmaa. Erikoistuva on vastuussa omasta oppimisestaan ja sen dokumentoinnista. Erikoistuva laatii henkilökohtaisen koulutussuunnitelman ja osallistuu oman osaamisensa arviointiin ja koulutuksen kehittämiseen.

2. OPINTO-OIKEUDEN MYÖNTÄMINEN

Erikoishammaslääkärikoulutusta suorittamaan voidaan ottaa henkilö, joka on saanut Suomessa oikeuden harjoittaa itsenäisesti hammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä, ja joka on työskennellyt päätoimisesti hammaslääkärin kliinisissä tehtävissä vähintään 2 vuotta. Ammatinharjoittamisoikeudet myöntää Lupa- ja valvontavirasto (ent. Valvira) terveydenhuollon ammattihenkilölain nojalla (559/94 muutettu muun muassa lailla 1030/2000, 1200/2007 ja 1355/2014 sekä asetuksella 347/2017). Opinto-oikeutta ei voida myöntää Lupa- ja valvontaviraston (ent. Valvira) asettaman rajoitetun luvan perusteella, eli jos lupa on määräaikainen tai johonkin tiettyyn sairaalaan tai terveyskeskukseen sidottu.

Opinto-oikeutta haetaan erikoishammaslääkärikoulutukseen syksyn päähaussa syyskuussa ja kevään lisähaussa helmikuussa valtakunnallisten valintaperusteiden mukaisesti Opintopolku -järjestelmässä.

Opinto-oikeus myönnetään vain yhteen koulutusohjelmaan kerrallaan. Haussa hyväksytty hakija saa määräaikaisen 2 vuoden opinto-oikeuden, jonka aikana hän suorittaa 6 kuukauden mittaisen koejakson. Hyväksytyn koejakson jälkeen

erikoishammaslääkärikoulutukseen hakenut henkilö saa lopullisen 6 vuoden opinto-oikeuden (suu- ja leukakirurgia 10 vuotta). Lopullisen opinto-oikeuden kestoon sisältyy myös käytetty määräaikainen opinto-oikeus.

Kielitaito

Laissa terveydenhuollon ammattihenkilöistä annetun lain muuttamisesta (1200/2007, 18a§) säädetään, että terveydenhuollon ammattihenkilöllä tulee olla hänen hoitamiensa tehtävien edellyttämä riittävä suomen tai ruotsin kielen taito. Erikoistuvan tulee itse huolehtia siitä, että hänellä on riittävä, lain mukainen kielitaito opintojen suorittamiseksi terveyspalvelujärjestelmässä. Työnantajan on aina varmistuttava siitä, että kaikilla työsuhteessa olevilla on riittävä kielitaito niihin tehtäviin, joita he suorittavat.

Erikoisalan tai yliopiston vaihtaminen

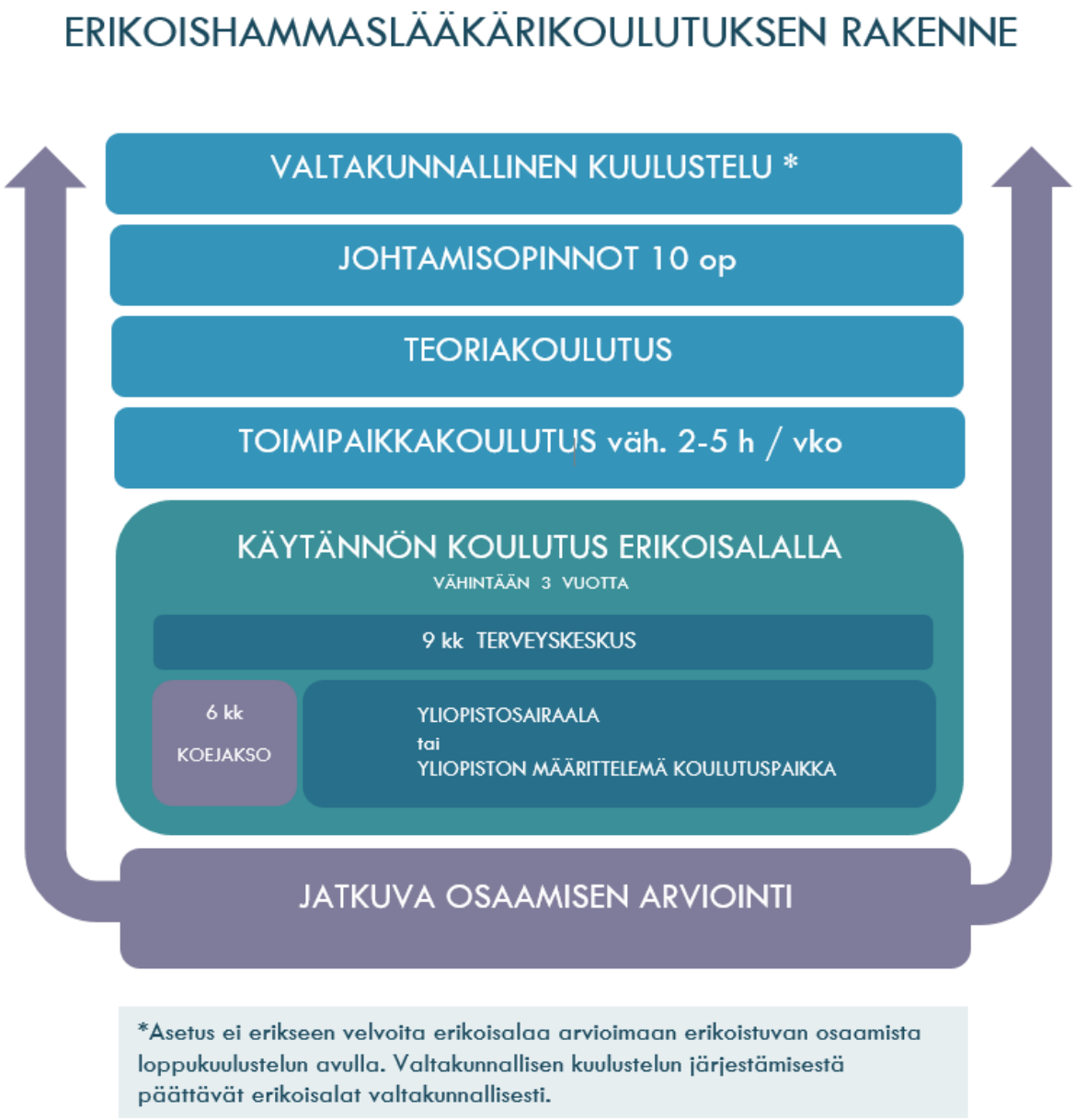
Vaihtaessaan erikoisalaa tai yliopistoa erikoistuvan hammaslääkärin on osallistuttava uudelleen valintamenettelyyn. Kun hakija on suorittanut koejakson ja saanut sen perusteella lopullisen, yhteensä 6 vuoden, suu- ja leukakirurgian koulutusohjelmassa yhteensä 10 vuoden, opinto-oikeuden koulutusohjelmaan, opinto-oikeus aikaisempaan erikoistumiskoulutuksen koulutusohjelmaan päätetään automaattisesti.

3. KOULUTUKSEN TAVOITTEET JA RAKENNE

Erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksen tavoitteena on perehdyttää lääkäri tai hammaslääkäri erikoisalansa tieteelliseen tietoon ja tiedonhankintaan ja antaa hänelle valmiudet alansa erikoislääkärin tai erikoishammaslääkärin tehtäviin, jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen ja erikoisalansa ja oman työyhteisönsä kehittämiseen sekä toimimiseen erikoislääkärinä tai erikoishammaslääkärinä sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Koulutuksen tulee antaa erikoislääkärille tai erikoishammaslääkärille valmiudet hallita vaativia erikoisalansa diagnostisia menetelmiä sekä suunnitella ja toteuttaa erikoisalansa vaativa sairauksien ennaltaehkäisy ja hoito yksilö- ja väestötasolla. Koulutuksen tavoitteena on lisäksi, että lääkäri ja hammaslääkäri saavat valmiudet terveydenhuollon johtamiseen, hallintoon, suunnitteluun, moniammatilliseen yhteistyöhön sekä oppimisen ohjaamiseen ja osaamisen arviointiin työyhteisössään (asetusmuutos 55/2020, 2§).

Asetusmuutoksen 55/2020 mukaan koulutuksen vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on 3 vuotta (suu- ja leukakirurgia 5 vuotta). Erikoishammaslääkärikoulutuksen kokonaislaajuus ilmoitetaan myös opintopisteinä. Yksi lukuvuosi täysipäiväistä opiskelua vastaa 60 opintopistettä, joten koulutuksen kokonaislaajuus on 180 opintopistettä (suu- ja leukakirurgia 300 op). Erikoishammaslääkärikoulutus rakentuu seuraavista kokonaisuuksista:

- Terveyskeskustyö
- Käytännön koulutus
- Toimipaikkakoulutus
- Teoriakoulutus (mukaan lukien säteilysuojelukoulutus osalla erikoisaloista)
- Johtamisopinnot 10 opintopistettä
- Erikoistuvan hammaslääkärin ohjaus, oppimisprosessin seuranta ja osaamisen arviointi
    - koejakso
    - kuulustelu
    - etappi- ja EPA-arvioinnit
    - muut osaamisen arvioinnin menetelmät

4. ERIKOISHAMMASLÄÄKÄRIKOULUTUKSEN SUORITTAMINEN

4.1. Terveyskeskuskoulutusjakso (9 kuukautta)

Erikoishammaslääkärikoulutukseen sisältyy vähintään 9 kuukauden terveyskeskuskoulutusjakso. Koulutusjakso suoritetaan kouluttajan ohjaamana koulutusvirassa, -toimessa tai -tehtävässä. Koulutusjakso suoritetaan yliopiston hyväksymissä terveyskeskuksissa, joilla on voimassa oleva koulutuspaikkasopimus ja jotka täyttävät koulutuksen laatukriteerit (katso luku 6). Tiedekunnan hyväksymät koulutuspaikat on listattu tiedekunnan verkkosivuilla.

Terveyskeskuskoulutusjaksolla syvennetään erikoisalalle soveltuvin osin kansallisen kliinisen arvioinnin työryhmän laatimia osaamistavoitteita, jotka perustuvat Association for Dental Education in Europe (ADEE) osaamistavoitteisiin.

4.2. Käytännön koulutus

Erikoishammaslääkärikoulutuksen koulutusohjelmat ovat hampaiston oikomishoito, hammaslääketieteellinen diagnostiikka, kliininen hammashoito, suu- ja leukakirurgia ja terveydenhuolto. Kliininen hammashoito on jakautunut painotusaloihin (suuntautumisvaihtoehtoihin), jotka ovat kariologia ja endodontia, parodontologia, lasten hammashoito, protetiikka ja purentafysiologia. Hammaslääketieteellisen diagnostiikan painotusalat (suuntautumisvaihtoehdot) ovat suuradiologia, suupatologia ja suun mikrobiologia.

Käytännön koulutus suoritetaan yliopistojen hyväksymissä koulutuspaikoissa, joilla on minkä tahansa yliopiston (HY, TAU, TY, UEF, OY) kanssa voimassa oleva koulutuspaikkasopimus tai joissa erikoistuvalle on laadittu henkilökohtainen koulutussopimus. Koulutuspaikassa työtä ohjaavat erikoisalan tai koulutuspaikan vastuuhenkilö, lähikouluttajat, koulutushammaslääkäri ja/tai henkilökohtainen mentori. Koulutuspaikat löytyvät ammatillisen jatkokoulutuksen verkkosivuilta.

Koulutuksen kesto määrittyy osaamistavoitteiden saavuttamisen perusteella, kuitenkin siten, että pituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on vähintään 3 vuotta, suu- ja leukakirurgian koulutusohjelmassa vähintään 5 vuotta, mukaan lukien vähintään 9 kuukauden terveyskeskusjakso. Käytännön koulutusta tulee suorittaa soveltuvin osin yliopistosairaalassa tai muussa yliopiston määrittelemässä koulutuspaikassa.

Hyväksytty koejakso on osa käytännön koulutusta.

Käytännön koulutuksen aikana erikoistuva hammaslääkäri perehtyy oman erikoisalansa tietoon ja erikoishammaslääkärin tehtäviin. Käytännön koulutuksen tarkoituksena on lisäksi varmistaa koulutuksen riittävä laaja-alaisuus ja tarkoituksenmukaisuus terveyspalvelujärjestelmän kannalta.

Koulutuksen kertyminen ja sitä koskevat säännöt on kuvattu kappaleessa *Käytännön koulutuksen kertyminen.*

4.3. Toimipaikkakoulutus

Käytännön koulutusta täydentää säännöllinen ohjattu oman työpaikan tai sijoitusyksikön järjestämä toimipaikkakoulutus, jonka tarkoituksena on syventää erikoistuvan tietoa ja osaamista. Työnantajan velvollisuus on järjestää säännöllistä toimipaikkakoulutusta (esim. klinikkameetingit, demonstraatiot ja muut työpaikalla järjestettävät koulutukset), johon erikoistuva osallistuu työajallaan vähintään 2–5 tuntia viikossa lukukausien aikana. Toimipaikkakoulutus ei ole erikoisalan teoriakoulutusta.

4.4. Teoriakoulutus

Erikoistumiskoulutus sisältää erikoisalan hyväksymää teoriakoulutusta. Teoriakoulutukseen vaadittava tuntimäärä ja sisältövaatimukset vaihtelevat erikoisaloittain. Vaatimukset on kuvattu kunkin erikoisalan opetussuunnitelmassa. Yliopiston hyväksymän koulutuspaikan tulee mahdollistaa erikoistuvalle osallistuminen johtamisopintoihin ja työpaikan ulkopuoliseen teoriakoulutukseen (suositus 10 päivää vuodessa). Suoritettavien kurssien tulee muodostaa erikoistumisen kannalta mielekäs kokonaisuus. Ulkomaisia koulutuksia ja seminaareja sekä verkkokoulutuksia hyväksytään vastuuhenkilön päätöksellä.

Osallistuminen on osoitettava erillisellä todistuksella, jonka tulee sisältää osallistujan nimi, kurssin ajankohta ja hyväksytty tuntimäärä sekä kurssin ohjelma.

Yliopistojen hyväksymät Suomessa järjestettävät teoriakoulutukset löytyvät valtakunnallisesta Kopi-järjestelmästä.

Johtamisopintoja ei lasketa erikoisalan teoriakoulutukseen.

4.5. Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot

Opintojen yleiskuvaus ja linjaukset

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus (56/2015, muutettu asetuksilla 55/2020 ja 1240/2022) erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta määrittelee yhdeksi koulutuksen tavoitteeksi antaa valmiudet terveydenhuollon johtamiseen, hallintoon, suunnitteluun, moniammatilliseen yhteistyöhön sekä oppimisen ohjaamiseen ja osaamisen arviointiin työyhteisössä. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi erikoislääkäri- ja

erikoishammaslääkärikoulutukseen kuuluvat pakollisena 10 opintopisteen laajuiset johtamisopinnot, jotka suoritetaan opinto-oikeuden myöntäneen yliopiston ohjeiden mukaan.

Ydinopetusteemat

Valtakunnallisesti on määritelty yhteiset ydinopetusteemat ja toteutus monimuoto-opetuksena. Opintojen aihealueita ovat henkilöstöjohtaminen, vuorovaikutus ja viestintä, sosiaali- ja terveydenhuollon rakenne, toiminta ja juridiikka, sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmä sekä terveydenhuollon rahoitus.

Osaamistavoitteet

Johtamisopinnot suoritettuaan erikoistuvalla on:

- hyvät vuorovaikutustaidot ja riittävät oman työn hallinnan taidot
- perusvalmiudet itsensä ja moniammatillisen tiimin johtamiseen
- valmius toimia lääkäriasiantuntijana

Johtamisopinnot suoritettuaan erikoistuva osaa:

- määritellä tehtäviinsä liittyvät juridiset vastuut, velvollisuudet ja oikeudet
- kuvata palvelujärjestelmän eri osien tehtävät
- vertailla eri diagnostiikka- ja hoitomuotojen kustannuksia ja vaikuttavuutta
- kehittää oman erikoisalansa ja työyhteisönsä toimintaa

4.6. Säteilysuojelukoulutus

Erikoistumiskoulutuksessa noudatetaan voimassa olevaa säteilylakia ja siihen liittyviä asetuksia (Säteilylaki 859/2018, Valtioneuvoston asetus 1034/2018, STM:n asetus 1044/2018). Osaamisen sisällöt ja tasot eri erikoisaloilla on esitetty STM:n asetuksen 1044/2018 liitteessä 4.

Hammaslääketieteellinen diagnostiikka / Suuradiologia -erikoisalan (3 op) opetussuunnitelmassa on kuvaus alan vaatimasta laajemmasta säteilysuojelukoulutuksesta.

Säteilysuojelun osaamista voidaan kartuttaa ensisijaisesti osallistumalla Radiologisen fysiikan ja säteilysuojelun RFS-kurssille (3,5 op) tai valtakunnalliselle Säteilysuojelu terveydenhuollossa -verkkokurssille (2 op). Lisäksi säteilysuojelun osaamista voi kartuttaa osallistumalla muuhun säteilysuojelua koskevaan teoriakoulutukseen.

Säteilysuojelun täydennyskoulutus

Työnantajan velvollisuus on järjestää säteilysuojelun täydennyskoulutusta (STM:n asetus 1044/2018 liite 5). Erikoistuvan hammaslääkärin tulee suorittaa vähintään 20 tuntia täydennyskoulutuksena 5 vuoden aikana. Säteilysuojelun täydennyskoulutus ei ole osa yliopiston erikoistumiskoulutusta.

4.7. Erikoistuvan hammaslääkärin ohjaus, oppimisprosessin seuranta ja osaamisen arviointi

Erikoishammaslääkärikoulutuksen suorittamiseksi erikoistuvan tulee osoittaa yliopistojen yhdessä ja yhtenäisesti määrittelemällä tavalla, että hänellä on erikoishammaslääkäriltä vaadittava osaaminen (Asetusmuutos 55/2020).

Erikoishammaslääkärikoulutuksen tulee olla suunniteltua ja ohjattua. Ohjaukseksi ei riitä pelkästään yleinen konsultaatiotuki. Erikoistuvan hammaslääkärin ohjaukseen ja osaamisen arviointiin osallistuvat erikoisalan vastuuhenkilö, koulutushammaslääkäri, koulutuspaikan vastuuhenkilö, lähikouluttajat ja henkilökohtainen mentori. Vastuu koulutuksen seurannasta on erikoisalan vastuuhenkilöllä.

Koulutuksen alussa erikoistuva laatii yhteistyössä erikoisalan vastuuhenkilön kanssa henkilökohtaisen koulutussuunnitelman ELSAan. Suunnitelmaa laadittaessa huomioidaan erikoistuvan aikaisempi työkokemus ja omat osaamistavoitteet. Koulutussuunnitelmasta tulee käydä ilmi koulutukselle asetettavat tavoitteet sekä eri koulutusvaiheiksi hyväksyttävät ajanjaksot ja suunnitellut koulutuspaikat.

Osaamisen arvioinnin ja itsearvioinnin perustan muodostavat etukäteen asetetut osaamistavoitteet, joihin erikoistuvan osaamisen kehittymistä verrataan säännöllisesti. Selkeät ja tarkoituksenmukaiset osaamistavoitteet tulee asettaa koko koulutuksen ajalle sekä eri koulutusjaksoille. Erikoisalat antavat tarkemmat ohjeet arvioinnista omissa

opetussuunnitelmissaan ja erikoisaloilla käytössä olevien osaamisen arvioinnin menetelmien kuvauksissa.

Osaamista arvioidaan erikoisalan määrittelemällä tavalla, joita ovat esimerkiksi lokikirjat, portfolio, valtakunnallinen tai kansainvälinen erikoisalakohtainen kuulustelu, arviointien perusteella annettu itsenäisyyden lisäys alan keskeisissä työtehtävissä tai muut erikoisalan määrittelemät seuranta- ja arviointimenetelmät.

Osaamisen karttumista ja osaamistavoitteiden saavuttamista seurataan tavallisimmin puolivuosittain. Seurannan tavoitteena on varmistaa, että erikoistuva saa riittävästi tukea ja ohjausta koko koulutuksen ajan. On tärkeää, että erikoistuva saa palautetta osaamisestaan ja kehittymiskohteistaan varhaisessa vaiheessa. Strukturoitu seuranta sisältää säännöllisiä seurantakeskusteluja erikoisalan vastuuhenkilön, koulutushammaslääkärin, mentoreiden ja lähikouluttajien kanssa. Erikoistuvan oma itsearviointi on osa osaamisen kehittymisprosessia. Erikoisalan vastuuhenkilö tekee lopullisen päätöksen siitä, onko erikoistuva saavuttanut valmistumisvaiheessa erikoishammaslääkäriltä vaadittavan osaamisen tason. Päätöksenteon tukena ovat lähikouluttajien ja koulutushammaslääkärin kanssa käydyt keskustelut. Jos osaamisen kehittymisessä havaitaan ongelmia, asiasta keskustellaan viipymättä erikoistuvan kanssa ja tarvittaessa järjestetään tehostettua ohjausta tai lisäkoulutusaikaa.

Erikoistumisen eteneminen, osaamisen arvioinnit ja suoritteet kirjataan ELSAan. Erikoistuva on vastuussa omien tietojensa ajantasaisuudesta järjestelmässä. Erikoistuva hammaslääkäri osallistuu oman osaamisensa ja koulutuksensa arviointiin ja kehittämiseen sekä työyhteisönsä kehittämiseen.

4.7.1. Koejakso

Kuuden kuukauden mittainen koejakso on koulutukseen sisältyvä opintosuoritus ja osa valintamenettelyä. Koejakson suorittaminen koskee 1.1.2019 jälkeen opinto-oikeuden saaneita erikoistuvia.

Koejakson tavoitteet

Koejakson myötä erikoistuvalle on:

- muodostunut kattava kuva erikoisalan sisällöstä, työtehtävistä, tavallisimmista toimenpiteistä ja vaatimuksista;
- muodostunut käsitys omasta valmiudesta toimia alalla;
- varmistunut kiinnostus ja motivaatio kouluttautua alalle.

Koejaksolla kouluttajat arvioivat erikoistuvan:

- kiinnostusta hakea tietoa ja kehittää osaamistaan;
- valmiuksia työskennellä erikoisalalle tyypillisissä tiimeissä ja työyhteisössä;
- valmiuksia erikoisalalle tyypillisissä työtehtävissä ja toimenpiteissä;
- suullisia ja kirjallisia vuorovaikutustaitoja niin potilaiden, omaisten kuin kollegojen sekä moniammatillisen tiimin kanssa kommunikoitaessa;
- mahdollista erityisosaamista ja paineensietokykyä suhteessa erikoisalan vaatimuksiin.

Koejakson suorittaminen

Määräaikaisen opinto-oikeuden saatuaan jokainen erikoistuva vastaa itse siitä, että löytää soveltuvan koejaksopaikan kriteerit täyttävän koulutuspaikan. Koulutuspaikassa on oltava kouluttaja erikoisalalta, jolle erikoistuvan opinto-oikeus on myönnetty. Koejakso sisältää työskentelyä kyseisen erikoisalan tehtävissä, mutta jaksoon voi sisältyä myös yleistä soveltuvuutta arvioivaa työskentelyä.

Koejakson pituus on 6 kuukautta. Koejakso aloitetaan mahdollisimman pian määräaikaisen opinto-oikeuden myöntämisestä. Koejakso voidaan aloittaa yliopiston rekisteriin merkitystä opinto-oikeuden alkamisajankohdasta lähtien. Koejakso tulee suorittaa 2 vuoden kuluessa määräaikaisen opinto-oikeuden myöntämisestä.

Koejakso suoritetaan ensisijaisesti yhtäjaksoisesti yhdessä paikassa kokopäivätyössä. Jos työlle asetetut tavoitteet saavutetaan, koejakso on mahdollista suorittaa osa-aikatyössä. Kertymä lasketaan suhteessa suoritettuun työaikaan. Osa-aikatyössäkin suoritettu koejakso on suoritettava 2 vuoden kuluessa määräaikaisen opinto-oikeuden saamisesta.

Työkertymä lasketaan kappaleessa 5.1. *Koulutuskertymän laskeminen* kuvattujen sääntöjen mukaan. Jos poissaolojen määrä koejakson aikana on poikkeuksellisen suuri, on erikoisalan vastuuhenkilön arvioitava erikseen, että koejakson osaamistavoitteet on saavutettu.

Koejakso perustuu aloituskeskustelussa sovittuihin kliinisen työn osaamistavoitteisiin erikoisalalla. Koejaksoa ei voi korvata aiemmin suoritetulla työkokemuksella erikoisalalla. Tutkijana toimimista ei hyväksytä osaksi koejaksoa.

Koejakson koulutussopimus

Erikoistuva hammaslääkäri tekee koulutuspaikan kanssa henkilökohtaisen koulutussopimuksen koejakson suorittamisesta ELSA-järjestelmässä. Koulutussopimuksen hyväksyvät erikoistuva, lähikouluttaja, lähiesihenkilö tai vastaava muu erikoisalan asiantuntija sekä erikoisalan vastuuhenkilö tai hänen valtuuttamansa henkilö.

Aloituskeskustelussa lähikouluttaja ja erikoistuva laativat henkilökohtaisen tavoitteellisen suunnitelman ja sopivat koejakson osaamistavoitteet. Erikoistuvan kanssa keskustellaan hyväksytyn koejakson osaamistavoitteista.

Koejakson arviointi

Koejakson arviointi tapahtuu ennalta sovittujen ja tiedoksi annettujen osaamistavoitteiden mukaisesti. Koejakson arviointiin osallistuu yleensä kolme henkilöä: erikoistuva, lähikouluttaja ja lähiesihenkilö tai vastaava muu erikoisalan asiantuntija (esim. kyseisen erikoisalan erikoishammaslääkäri) koejakson suorituspaikasta. Erikoisalan vastuuhenkilö tekee lopullisen päätöksen siitä, onko koejakson suoritus hyväksyttävä. Arvioijien on sitouduttava ehdottomaan puolueettomuuteen arviointitilanteessa ja lähtökohtaisesti jokainen arvioija on itse vastuussa esteellisyytensä ilmaisemisesta.

Keskustelut erikoistuvan kanssa

Koejakson aikana erikoistuvan kanssa käydään kolme erillistä kehittymistä tukevaa keskustelua: aloitus-, väli- ja loppukeskustelu.

1. **Aloituskeskustelussa** lähikouluttaja ja erikoistuva laativat henkilökohtaisen tavoitteellisen suunnitelman ja kirjaavat koejakson osaamistavoitteet ELSA-järjestelmään.
2. **Väliarvioinnissa** lähikouluttaja ja erikoistuva arvioivat, onko erikoistuva saavuttanut henkilökohtaiset osaamistavoitteet. Lähikouluttaja antaa vahvistavaa ja tarvittaessa korjaavaa palautetta. Lähikouluttaja ja erikoistuva pohtivat yhdessä tavoitteet

koejakson loppuosalle ja millä osaamisalueilla erikoistuva voisi vielä kehittyä. Jos jonkin osa-alueen osaamisessa tarvitaan kehittymistä, suunnitellaan jatkotoimenpiteet.

3. **Loppukeskustelussa** lähikouluttaja, lähiesihenkilö (tai muu erikoisalan asiantuntija koejakson suorituspaikasta) sekä erikoistuva arvioivat kehittymisen seurantaan liittyvien dokumenttien pohjalta, miten erikoistuva on saavuttanut jaksolle asetetut osaamistavoitteet sekä miten hänen erityisosaamisensa ja erikoisalalla tarvittavat valmiutensa ovat kehittyneet koejakson aikana.

Jos erikoistuva ei ole saavuttanut koejakson osaamistavoitteita tai hänen soveltuvuutensa alalle herättää huolta, tulee perustelut kirjata. Tällaisessa tilanteessa lähikouluttajan tulee antaa palautetta erikoistuvalle, kuulla erikoistuvaa ja olla yhteydessä erikoisalan vastuuhenkilöön heti huolen herättyä.

Keskeytyssäännöt

Koejakson aikana pätevästä syystä pidetystä työstä vapautuksesta (esim. sairaus, perhevapaa ja maanpuolustusvelvollisuuden suorittaminen) voidaan koejakso keskeyttää tai siirtää. Koejakso tulee keskeytyksistä huolimatta suorittaa 2 vuoden kuluessa määräaikaisen opinto-oikeuden myöntämisestä. Jos keskeytysten määrä on poikkeuksellisen suuri, on erikoisalan vastuuhenkilön varmistuttava siitä, että koejakson edellyttämä arvio soveltuvuudesta voidaan tehdä.

Koejakson lopullisen arvioinnin yhteydessä tarkistetaan mahdollisten poissaolojen ja keskeytysten vaikutukset koejakson pituuteen. Tiedekunta voi vaatia täydennystä, jos koejakso jää vajaaksi.

Jos koejakson suorittaminen 2 vuoden kuluessa opinto-oikeuden myöntämisestä on pätevästä syystä mahdotonta, voidaan koejakson suorittamiseen hakea lisäaikaa.

Koejakson suorituspaikan vaihtaminen

Koejakson suorituspaikan vaihtaminen kesken koejakson on mahdollista ainoastaan poikkeustapauksissa ja erikoisalan vastuuhenkilön suostumuksella. Keskeytynyt koejakso arvioidaan jakson normaalin arviointikäytännön mukaisesti. Erikoisalan vastuuhenkilö päättää tapauskohtaisesti, miten koejakso jatkuu seuraavassa koejakson

suorituspaikassa, ja voidaanko keskeytyneellä koejaksolla karttunutta työkokemusta hyödyntää osittain tai kokonaisuudessaan seuraavassa koejakson suorituspaikassa.

Koejakson hyväksyminen

Hyväksytysti suoritetun koejakson jälkeen erikoistuvan opinto-oikeus pidennetään 6- tai 10-vuotiseksi, alkaen määräaikaisen opinto-oikeuden myöntämispäivästä. Hyväksytty koejakso sisällytetään osaksi erikoisalan varsinaista koulutusta.

Koejakson hylkääminen

Hylätty koejakso ei anna oikeutta lopullisen opinto-oikeuden saamiseen, ja opinto-oikeus päättyy määräaikaisen 2-vuotisen opinto-oikeuden päätyttyä. Hylätyn koejakson jälkeen erikoistuva ei voi hakeutua toiseen koulutuspaikkaan, vaikka määräaikaista opinto-oikeutta olisi jäljellä. Erikoistuva ei voi vaatia koejakson pidentämistä yli 6 kuukauden osaamistavoitteiden saavuttamiseksi.

Koejakson hylkäämisen syynä on yleensä, että erikoistuva ei saavuta asetettuja osaamistavoitteita. Muita hylkäämisen syitä voivat olla esimerkiksi puutteellinen työssä suoriutuminen, huoli potilasturvallisuudesta, haasteet vuorovaikutustaidoissa tai erikoistuvan/vastuuhenkilön toteama soveltumattomuus erikoisalalle. Hylkäämisen perusteet tulee aina huolellisesti dokumentoida. Jos koejakso hylätään, erikoisalan vastuuhenkilö on yhteydessä erikoistuvaan jatkosuunnitelmista. Hylätty koejakso ei estä osallistumasta valintamenettelyyn uudelleen.

Oikaisumenettely

Koejakso on opintosuoritus. Erikoistuvalla on oikeus hakea hylätystä koejaksosta oikaisua yliopiston oikaisumenettelyn mukaisesti.

4.7.2. Kuulustelu

Valtakunnallisen erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikuulustelun ajankohtaiset tiedot, kuten kuulusteluajankohdat, ilmoittautuminen ja ohjeet, kuulusteluvaatimukset sekä vanhat kuulustelukysymykset löytyvät valtakunnallisilta kuulustelun verkkosivuilta.

Kuulustelu järjestetään kaikissa viidessä yliopistossa samanaikaisesti kolme kertaa vuodessa: kaksi kertaa kevätlukukaudella ja kerran syyslukukaudella. Kevään ensimmäiseen kuulustelukertaan osallistuu vain osa erikoisaloista. Kuulustelu toteutetaan sähköisenä yhteistenttinä Exam-järjestelmässä.

Kuulustelu toimii yhtenä osaamisen arviointimenetelmänä ja se suoritetaan koulutuksen loppuvaiheessa, koska hyväksytty suoritus on voimassa 4 vuotta. Kuulustelun tavoitteena on arvioida erikoistuvan teoreettista tietoa ja osaamista sekä kykyä toimia tarkoituksenmukaisesti oman erikoisalansa erikoislääkärinä.

Yliopistot vahvistavat kuulusteluvaatimukset koulutusohjelmien kuulustelijoiden valtakunnallisesti sovitusta yhtenäisestä esityksestä. Kuulustelussa noudatetaan aina viimeisimpiä kuulusteluvaatimuksia, riippumatta siitä, minä vuonna erikoistuva on opinto-oikeutensa saanut. Kuulustelu perustuu kuulusteluvaatimuksissa mainittuun kirjallisuuteen, lehtiin ja lainsäädäntöön sekä kunkin erikoisalan käytännön tietoon, joka erikoistuvalle on erikoistumisensa aikana kertynyt.

Kuulusteluun ilmoittautuminen

Ohjeet ilmoittautumiseen löytyvät valtakunnallisilta kuulustelun verkkosivuilta. Tenttipaikkaa varatessa erikoistuvalla on oltava kyseisen erikoisalan opinto-oikeus, läsnäoloilmoittautuminen omaan yliopistoon kunnossa kuluvalle lukuvuodelle, sekä käytössään oman yliopistonsa käyttäjätunnukset. Valtakunnallisen kuulustelun voi suorittaa suomeksi tai ruotsiksi. Kuulustelukysymykset laaditaan ruotsiksi vain, jos kuulusteltava pyytää sitä ilmoittautumislomakkeella.

Kuulustelujen arviointi ja tuloksista ilmoittaminen

Kuulustelukysymykset pisteytetään, mutta kuulustelu kokonaisuudessaan arvostellaan arvosanalla hyväksytty/hylätty. Kuulustelijoiden on suoritettava kuulustelun arviointi 4 viikon kuluttua kuulustelupäivästä. Arviointi toteutetaan anonyymisti. Kuulustelutulosten oikaisupyyntöajan päättymisen jälkeen kuulusteluun osallistuneella erikoistuvalla on mahdollisuus saada tietää oman erikoisalansa kuulustelijat ja päinvastoin.

Hylätyistä suorituksista kuulustelijoiden tulee antaa aina kirjallinen perustelu. Se voi olla joko vaadittavien asiakokonaisuuksien luettelo, mallivastaus tai henkilökohtainen kirjallinen

palaute. Hylätyn tuloksen saaneet erikoistuvat voivat halutessaan pyytää kuulusteluvastauksensa sähköpostitse valtakunnalliselta yhdyshenkilöltä. Jos erikoistuva hylätään kolmessa kuulustelussa, tulee erikoistuvan keskustella erikoisalan vastuuhenkilön kanssa ongelmista, jotka ovat johtaneet hylkäyksiin. Kuulustelun arvioinnista voi tehdä oikaisupyynnön kuten muistakin opintosuorituksista. Oikaisupyyntö toimitetaan valtakunnallisen kuulustelun yhdyshenkilölle. Ks. tarkemmat ohjeet kappaleesta *Oikaisupyyntö opintosuorituksen arvioinnista ja hyväksilukemisesta*.

Erikoisalakohtaiset kuulustelut

Erikoisaloilla on mahdollisuus järjestää myös muita kuulusteluja, jotka kuvataan erikoisalan opetussuunnitelmassa.

4.7.3. Etappi- ja EPA-arvioinnit

Osaamisen kehittymistä kuvataan etappi- tai EPA-arviointien avulla. Etapit ovat erikoistuvan kehittymistä viitoittavia virstanpylväitä, joiden saavuttamista dokumentoidaan itsearviointien ja havainnoinnin avulla. EPA (Entrustable Professional Activities) on erikoisalan keskeinen työtehtävä tai osaamiskokonaisuus, jonka alalla työskentelevän erikoishammaslääkärin tulee hallita ja joka arvioidaan ennalta määriteltyjen kriteerien mukaisesti.

Toistuvien arviointien avulla vahvistetaan opittuja oikeita toimintatapoja, korjataan väärinkäsityksiä ja ohjataan tarvittaessa täydentämään osaamista. Osa keskeisistä työtehtävistä on mahdollista oppia nopeasti, osassa harjaantumiseen vaaditaan paljon työtä. Osaamisen karttuessa erikoistuvalle annetaan lisääntyvästi itsenäisyyttä, kunnes hän on saavuttanut erikoishammaslääkäriltä edellytettävän suoriutumisen tason (noin 4-taso 5-portaisella asteikolla).

4.7.4. Muut osaamisen arvioinnin menetelmät

Koejakson, kuulustelujen ja etappi- ja EPA-arviointien lisäksi erikoisalalla voi olla käytössä muitakin arviointitapoja kuten seurantakeskustelut, lokikirja ja suoritemerkinnät. Suoritteet ovat esimerkiksi erikoisalalle keskeisiä toimenpiteitä tai tehtäviä, joiden lukumäärän erikoistuva itse kirjaa lokikirjatyyppisesti ELSAan.

4.7.5. Oikaisupyyntö opintosuorituksen arvioinnista ja hyväksilukemisesta

Koejakso, käytännön koulutusjaksot, osaamisen arvioinnit, koulutukseen sisältyvä teoriakoulutus, johtamisopinnot ja kuulustelut ovat erikoishammaslääkärikoulutuksen opintosuorituksia. Käytännön koulutusjaksot, teoriakoulutus ja osaamisen arvioinnin kokonaisuus arvioidaan valmistumisen yhteydessä.

Opintosuorituksen arviointiin tai opintojen hyväksilukupäätökseen tyytymätön, voi pyytää siihen suullisesti tai kirjallisesti oikaisua opintosuorituksen arvioinnin tai päätöksen tehneeltä henkilöltä. Oikaisupyyntö on tehtävä 14 päivän kuluessa siitä ajankohdasta, jolloin tulos/päätös on julkaistu. Tällaiseen oikaisupyyntöön annettuun päätökseen voi edelleen hakea oikaisua 14 päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista seuraavilta lautakunnilta:

- Oikeusturvalautakunta: Helsingin yliopisto
- Tutkintolautakunta: Oulun yliopisto, Turun yliopisto
- Muutoksenhakulautakunta: Itä-Suomen yliopisto, Tampereen yliopisto

Opintosuoritusten arviointia koskevat muutoksenhakuasiat käsitellään loppuun yliopiston sisällä, eikä niistä voi valittaa hallinto-oikeuteen.

5. KÄYTÄNNÖN KOULUTUKSEN KERTYMINEN

5.1. Koulutuskertymän laskeminen

Erikoishammaslääkärikoulutus suoritetaan ensisijaisesti kokopäivätyössä.

Lyhin koulutukseksi hyväksyttävä työjakso on kuukausi kokopäiväistä työtä (kalenterikuukausi tai 30 päivää). Työkokemusta laskettaessa lasketaan kertymä tässä järjestyksessä: täydet vuodet, kalenterikuukaudet ja päivät. Työkertymästä vähennetään lopuksi siihen vaikuttavat poissaolot ja keskeytykset.

Työjaksoja voidaan laskea hyväksi koulutukseen vain siihen päivämäärään asti, mihin työtodistus on päivätty. Jos työsuhde on ollut esimerkiksi ajalla 1.1.2025–31.3.2025, mutta todistus on päivätty 15.2.2025, lasketaan työkokemusta vain ajalta 1.1.2025–15.2.2025 (yhteensä 1 kuukausi 15 päivää).

Koulutusjaksoista on laskelmia varten esitettävä työtodistukset, joista käy ilmi työsuhteen kesto, mahdollinen osa-aikaisuus sekä kaikki työkertymään vaikuttavat poissaolot ja keskeytykset. Jos poissaoloja ja keskeytyksiä ei ole, tulee siitä olla maininta toimitetussa todistuksessa.

Keskeytyksien ja poissaolojen vaikutus koulutuskertymään

Keskeytyksiksi ja poissaolopäiviksi ei lasketa seuraavia:

- vuosilomapäivät
- lomarahavapaat
- säästövapaat (palkalliset)
- aktiivivapaat, saldovapaat
- päivystysvapaat, säteilyvapaat, tartuntatautilakiin liittyvä pakollinen karanteenivapaa
- täydennyskoulutus (koulutuksen edellyttämä)
- ulkomainen koulutus (koulutuksen edellyttämä)

Jos aktiivivapaiden tai muiden yllä mainittujen vapaiden määrä on poikkeuksellisen suuri, on erikoisalan vastuuhenkilön varmistuttava siitä, että koulutuksen osaamistavoitteet saavutetaan. Tarvittaessa erikoisalan vastuuhenkilö voi määrätä lisää käytännön koulutusta, jos todetaan, että erikoistuva ei ole saavuttanut jaksolle asetettuja osaamistavoitteita.

Kun seuraavien päivien yhteenlaskettu määrä ylittää 30 päivää kalenterivuodessa, vähennetään ylimenevä aika suoraan koulutusjaksosta. Alla luetelluista syistä enintään 30 päivää poissaolon hyväksyntä kalenterivuoden aikana edellyttää työsuhteen voimassaoloa.

- sairausloma (palkallinen)
- tilapäinen hoitovapaa (palkallinen/palkaton)
- pakottavat perhesyyt
- raskausvapaa, äitiysloma, isyysloma, vanhempainvapaa (palkallinen/palkaton)
- opintovapaalain mukainen opintovapaa
- opiskelu (palkaton)
- lukuloma kuulustelua varten
- puolustusvoimien kertausharjoitukset

- lomautukset, säästösyyt, talkoovapaat

Yhteen lapseen/raskauteen liittyvästä raskausvapaasta, äitiys-, isyys- tai vanhempainlomasta voidaan lukea koulutukseen kuitenkin vain kuukausi, vaikka loma/vapaat jakautuisivat eri vuosille.

Seuraavat päivät vähennetään suoraan koulutusjaksosta:

- yksityisasia (palkaton)
- virkavapaus, työloma (palkallinen/palkaton)
- sairausloma (palkaton)
- hoitovapaa (palkaton)
- vuorotteluvapaa (palkaton)
- sopeuttamisvapaa
- (määrittelemätön) poissaolo
- ammatinharjoittajan poissaolojaksot, kuten lomat

Osa-aikatyön vaikutus koulutuskertymään

EU:n ammattipätevyysdirektiivin (EPNDir 2005/36/EY, artikla 22) mukaan voidaan hyväksyä myös osa-aikaisesti suoritettua koulutusta. Yliopistojen on huolehdittava siitä, että kyseinen koulutus ei ole kokonaiskestoltaan lyhyempi eikä tasoltaan alhaisempi ja laadultaan heikompi kuin täysipäiväinen koulutus. Jos koulutusjaksolle asetetut tavoitteet saavutetaan, koulutus on mahdollista suorittaa myös osittain osa-aikaisessa työsuhteessa, mutta alle 50 % osa-aikaisuus ei kerrytä koulutukseen hyväksyttävää työkokemusta. Kertymä lasketaan suhteessa tehtyyn työaikaan ja maksimikertymä voi olla 100 %. Useampaa alle 50 %:n työajalla samalla ajanjaksolla tehtyä työjaksoa ei voi yhdistää siten, että ne muodostaisivat yhteensä 100 % työsuhteen. Jos esimerkiksi yksi työjakso on samalla ajanjaksolla 60 % kokopäiväisestä työajasta ja toinen 40 % työajasta, ainoastaan ensimmäinen (eli 50 % työajan ylittävä) työkokemus hyväksytään. Jos työjaksot ovat molemmat 50 % ja 50 %, voidaan molemmat jaksot hyväksyä.

Erityistapauksissa edellä olevaan voi hakea poikkeusta. Jos koulutuksesta suoritetaan osa-aikaisena huomattava määrä, tai yksittäinen työjakso on tehty alle 50 % työajalla tai poikkeaa muulla tavoin työkertymän laskemisen säännöistä, erikoisalan vastuuhenkilön tulee hyväksyä poikkeusjärjestely etukäteen. Erikoisalan vastuuhenkilön laatima ja

allekirjoittama kirjallinen perusteltu selvitys tulee tallentaa ELSA-järjestelmään ko. työskentelyjakson liitteeksi.

5.2. Käytännön koulutus eri tehtävissä

Erikoisalan vastuuhenkilön hyväksymä työkokemus erikoistuvan hammaslääkärin, erikoishammaslääkärin tai muussa vastaavassa virassa, toimessa tai tehtävässä hyväksytään erikoishammaslääkärikoulutukseen edellyttäen, että erikoistuva osallistuu toimipaikkakoulutukseen ja saa ohjausta. Minkä tahansa yliopiston hyväksymässä koulutuspaikassa suoritettu käytännön koulutus hyväksytään kaikissa yliopistoissa, jos se vastaa sisällöltään erikoisalakohtaisten vaatimusten lisäksi myös yleisiä koulutusvaatimuksia.

Opetustehtävässä toimiminen

Opetustehtävässä toimimista hyväksytään tapauskohtaisesti erikoistumiskoulutukseen erikoisalan vastuuhenkilön päätöksellä edellyttäen, että toimintaan liittyy alan sivuvirka yliopistollisessa sairaalassa, terveyskeskuksessa tai muuten kiinteästi erikoisalaan liittyvää toimintaa työn sisällön perusteella ja, että koulutusohjelman kliiniset tavoitteet saavutetaan. Opetustehtävissä toimiminen ei korvaa pakollista 9 kuukauden terveyskeskustyötä.

Varusmieshammaslääkärinä toimiminen tai siviilipalvelus

Toimiminen varusmieshammaslääkärinä tai siviilipalveluun sisältyvää työskentelyä päätoimisissa hammaslääkärin tehtävissä yksikön hyväksymässä koulutuspaikassa hyväksytään osaksi koulutusta tapauskohtaisesti toimenkuvan perusteella.

Tutkijana toimiminen

Erikoisalan koulutukseen voidaan hyväksyä ennalta sovitun suunnitelman mukaan päätoimisena tutkijana toimimista, jos koulutusohjelman kliiniset tavoitteet saavutetaan. Tutkimustyön tulee olla erikoisalaan liittyvää ja vastuuhenkilön puoltamaa. Tutkijana toimiminen ei korvaa pakollista 9 kuukauden terveyskeskustyötä. Erikoisalan vastuuhenkilö voi harkintansa mukaan hyväksyä tutkimustyötä joustavasti osaksi erikoistuvan koulutusta, vaikka se ei olisi vähintään 50 % kokoaikaisesta työajasta.

Tutkija- tai tohtorikoulussa tehtyä tutkimustyötä voidaan hyväksilukea poikkeuksellisesti, vaikka se olisi tehty ennen LVV (ent. Valviran) myöntämää laillistusta.

Tutkimustyöstä on esitettävä aina erillinen todistus, josta ilmenee tutkimuksen aihe, kuvaus työtehtävistä tutkimustyön aikana, tutkimustyöstä mahdollisesti syntyneet julkaisut, tutkimuksen vastuuhenkilö ja tutkimusajanjakso. Tutkimustyöstä tehdyn selvityksen tulisi olla erikoistuvan ja tutkimustyötä johtaneen henkilön allekirjoittama. Todistus liitetään todistushakemuksen liitteeksi muiden työ- ja koulutustodistusten tavoin.

Yksityisessä terveydenhuollossa toimiminen

Yksityisessä terveydenhuollossa tai itsenäisenä ammatinharjoittajana toimimisesta tulee neuvotella ja sopia etukäteen vastuuhenkilön kanssa, jolloin siihen liittyvät järjestelyt ja työjakson hyväksyminen koulutukseen ovat molempien osapuolten tiedossa. Erikoisalan vastuuhenkilö voi hyväksyä ammatinharjoittajana yksityisessä terveydenhuollossa toimimisen, jos koulutuksen sisältövaatimukset ja osaamistavoitteet on saavutettu, ja työ on suoritettu yliopiston hyväksymässä koulutuspaikassa.

Yksityisessä terveydenhuollossa toimiminen todistetaan luotettavalla selvityksellä toimipaikasta saadulla todistuksella (todistus työskentelystä erikoistuvan hammaslääkärin tehtävässä). Todistuksesta tulee ilmetä henkilötiedot, työskentelyn alku- ja loppupäivämäärä, osa-aikaisuusprosentti tai keskimääräinen viikkotyöaika sekä mahdolliset poissaolot ja keskeytykset. Jos esimerkiksi työpaikan ulkopuolinen koulutus näkyy työtodistuksessa palkattomina poissaolopäivinä tai työsuhteen katkeamisena, päivät vähennetään suoraan työkertymästä. Ammatinharjoittajan lomat vähennetään työkertymästä. Ammatinharjoittaja ei voi itse laatia itselleen erikoistuvana hammaslääkärinä toimimisesta työtodistusta.

Käytännön koulutus ulkomailla

Osa erikoishammaslääkärikoulutukseen kuuluvasta käytännön työstä voidaan suorittaa ulkomailla. Erikoisalan vastuuhenkilö päättää ulkomailla tehdyn lääkärin työn hyväksymisestä. Ulkomailla suoritetulla työllä ei voi korvata koulutukseen kuuluvaa pakollista 9 kuukauden terveyskeskusjaksoa.

Erikoistuvan tulee esittää suomen, ruotsin tai englanninkielinen työtodistus, josta käy ilmi työjakso, työn sisältö, viikkotuntimäärä sekä palkalliset ja palkattomat poissaolot tai keskeytykset taikka maininta siitä, että niitä ei ole. Ulkomaisen työkokemuksen hyväksymisen edellytyksenä ovat pääsääntöisesti hammaslääkärin itsenäiset ammatinharjoittamisoikeudet (täyslaillistus) tai vastaava lisensointi kyseisessä maassa. Erikoishammaslääkärikoulutukseen voidaan hyväksilukea työkokemusta, joka on tehty ulkomailla ennen erikoishammaslääkärikoulutuksen aloittamista.

Täyslaillistusvaatimus ko. maassa ei koske erikoistumiskoulutuksen aikana suoritettua lyhytaikaista (1–3 kuukautta) harjoittelua tai vaihto-opiskelua toisessa ulkomaisessa terveydenhuollon yksikössä.

5.3. Suoritusten vanheneminen

Todistusta haettaessa suoritukset eivät saa olla vanhentuneita. Erikoishammaslääkärikoulutukseen kuuluva käytännön työkokemus sekä teoriakoulutus vanhenevat 6 vuodessa, suu- ja leukakirurgian koulutusohjelmassa 10 vuodessa. Suoritettu erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin 10 op johtamisopintokokonaisuus ei vanhene, mutta yksittäiset osasuoritukset sen sijaan vanhenevat 10 vuodessa. Pakollinen ja kaikille erikoisaloille yhteinen 9 kuukauden terveyskeskustyö ei vanhene, mutta 9 kuukauden ylimenevältä osalta terveyskeskustyö vanhenee 6 vuodessa, suu- ja leukakirurgian koulutusohjelmassa 10 vuodessa. Hyväksytty kuulustelusuoritus vanhenee 4 vuodessa.

Erityisestä syystä erikoistuva hammaslääkäri saa pidennystä suoritustensa voimassaoloon (esim. äitiys-, isyys- ja vanhempainloma, varusmiespalvelu). Käytännön koulutuksen vanhenemisessa voidaan pidennyksenä huomioida raskaus- ja vanhempainrahaan oikeuttava aika (noin 1 vuosi). Muut poissaolot (kuten tutkimustyö) pidentävät käytännön koulutuksen ja muiden suoritteiden voimassaoloaikaa vastuuhenkilön harkinnan mukaan. Vanhentuneiden suoritusten hyväksymiseksi erikoistuvan on esitettävä kirjallinen perustelu. Vanhentuneiden suoritusten hyväksymisestä päättää erikoisalan vastuuhenkilö.

Vanhenemissäännöt koskettavat myös toista erikoishammaslääkärikoulutusta: aiempi erikoishammaslääkärintutkinto tai suoritettu erikoishammaslääkärikoulutus ei oikeuta

automaattiseen suoritusten hyväksymiseen, jos ne ovat vanhentuneita todistusta haettaessa.

5.4. Aiemmin hankitun osaamisen tunnistaminen ja tunnustaminen (AHOT)

Aiemmin hammaslääkärinä hankittua osaamista voidaan hyväksyä osaksi erikoishammaslääkärikoulutusta, jos erikoistuva osoittaa saavuttaneensa koulutuksen osaamistavoitteet. Aiemmin Suomessa tai muussa maassa suoritettu erikoishammaslääkärikoulutus ei oikeuta automaattiseen hyväksilukemiseen.

Ennen opinto-oikeuden myöntämistä hankittu työkokemus voidaan hyväksyä osaksi koulutusta, jos se on hankittu laillistettuna hammaslääkärinä, vastaa erikoisalan koulutusvaatimuksia ja voimassa olevia yleisiä määräyksiä. Ennen opinto-oikeuden myöntämistä suoritettu 9 kuukauden terveyskeskustyö voidaan hyväksyä osaksi erikoishammaslääkärikoulutusta vastuuhenkilön päätöksellä, jos sen *lisäksi* on suoritettu asetuksen vaatima 2 vuoden kliininen hammaslääkärin työkokemus. Erikoistuvan vastuulla on tehdä esitys hänen aiemmin hankkimansa osaamisen tunnustamisesta. Päätöksen aikaisemman työkokemuksen hyväksilukemisesta tekee erikoisalan vastuuhenkilö suoritusten sisällön perusteella. Vastuuhenkilö voi tarvittaessa edellyttää osaamisen osoittamista erikoisalan käytössä olevilla arviointimenetelmillä.

Johtamisopinnot 10 op voi korvata vain toisessa yliopistossa suoritetuilla vastaavilla erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnoilla. Jos erikoistuva on aiempaan erikoistumiseen liittyen suorittanut 10 op johtamisopintokokonaisuuden, ei niiden suorittamista vaadita uudelleen toisen alan erikoistumiskoulutukseen.

EU:n ammattipätevyysdirektiivin vaikutus aiempien opintojen hyväksymiseen

EU:n ammattipätevyyden tunnustamisesta annettua direktiiviä 2005/36/EY on muutettu vuoden 2014 alussa niin, että erikoistuva voi direktiivin mukaan saada aikaisemmasta vastaavan tasoisesta erikoistumiskoulutuksesta hyväksiluettua enintään puolet uuden erikoistumiskoulutuksen käytännön koulutuksen määrästä (sisältäen terveyskeskustyön) ja teoriakoulutuksesta.

Samoja suorituksia on mahdollista hyväksyttää useampaan erikoistumiskoulutukseen, vain jos ne ovat ko. alan koulutusvaatimusten mukaisia. Suoritusten hyväksilukeminen

perustuu direktiiviin, aikaisemmin hankitun osaamisen hyväksiluvun perusteisiin ja henkilökohtaiseen koulutussuunnitelmaan. Suoritusten vanhenemista koskevat määräykset ovat voimassa myös tällaisissa tapauksissa. Aiempi suoritettu erikoistumiskoulutus ei oikeuta aiempien suoritusten automaattiseen hyväksymiseen, vaikka ne vastaisivatkin vaatimuksia, vaan ne täytyy hyväksyttää uudelleen uuteen koulutukseen.

6. KOULUTUSPAIKAT

Yliopistot valvovat erikoishammaslääkärikoulutusta ja voivat hyväksyä omalla yhteistyöalueellaan kriteerit täyttäviä yliopiston ulkopuolisia terveydenhuollon yksiköitä koulutuspaikoiksi.

Koulutuspaikan kriteerit:

- koulutuspaikassa tulee olla koulutuspaikan vastuuhenkilö, joka vastaa oman koulutuspaikkansa osalta koulutusedellytyksistä ja koulutuksen toteutumisesta. Hän voi myös osallistua erikoistuvan kouluttamiseen ja arviointiin
- potilaiden sairauskirjo on riittävän monipuolinen ja yliopistosairaalan opetusta täydentävä
- päivystävissä yksiköissä takapäivystyksen tulee olla järjestettynä
- erikoistuvalle tulee nimetä henkilökohtainen lähikouluttaja, jonka tulee olla alan erikoishammaslääkäri ja hänellä tulisi olla pedagogista koulutusta. Lähikouluttajan tehtävänä on antaa säännöllistä ohjausta erikoistuvalle.
- erikoistuvan käytössä on tarvittavat sähköiset työvälineet mm. yliopiston sähköisten palvelujen käyttämistä ja kuulustelukirjallisuuden saatavuutta varten
- koulutuspaikan velvollisuutena on järjestää säännöllistä toimipaikkakoulutusta, johon erikoistuva osallistuu työajallaan 2–5 tuntia viikossa lukukausien aikana
- erikoistuvien tulee myös voida osallistua johtamisopintoihin ja työpaikan ulkopuoliseen teoriakoulutukseen (suositus 10 päivää vuodessa)
- erikoistuvan edistymisen seurannassa ja osaamisen arvioinnissa tulee käyttää ELSA-järjestelmää
- koulutuspaikan tulee osallistua erikoisalan järjestämään koulutuksen arviointiin.

Yliopisto solmii koulutuspaikkasopimukset yliopistosairaalan ulkopuolisten koulutuspaikkojen kanssa. Nämä koulutuspaikat on listattu ammatillisen jatkokoulutuksen verkkosivuilla. Kaikki yliopistosairaaloiden yksiköt toimivat koulutuspaikkoina.

Koulutuspaikkasopimukset tehdään toistaiseksi tai määräaikaisesti voimassa oleviksi. Sopimus pitää päivittää tai irtisanoa, jos koulutuspaikan mahdollisuuksissa tarjota koulutusta tapahtuu oleellisia muutoksia.
Jos koulutusohjelmalle ja erikoistuvalle asetetut osaamistavoitteet on mahdollista saavuttaa koulutuspaikassa, voi erikoisalan vastuuhenkilö harkintansa mukaan hyväksyä käytännön koulutusta enemmän kuin koulutuspaikkasopimuksessa määritetyn ajan.

Henkilökohtainen koulutussopimus

Silloin kun ei ole tarkoituksenmukaista tehdä pysyvää koulutuspaikkasopimusta, voidaan tarpeen mukaan tehdä erikoistuvaa hammaslääkäriä koskeva henkilökohtainen koulutussopimus. Henkilökohtaisen koulutussopimuksen tarkoituksena on sopia koulutuksen hyväksymisestä erikoishammaslääkärikoulutukseen yliopistosairaalan ulkopuolisessa koulutuspaikassa. Erikoisalan vastuuhenkilö ja sairaalassa tai terveyskeskuksessa oleva koulutuspaikan vastuuhenkilö tekevät yhdessä erikoistuvan kanssa koulutussopimuksen, jossa sovitaan koulutuksen sisältö ja osaamistavoitteista. Erikoistuva liittää hyväksytyn koulutussopimuksen ELSA-järjestelmään työskentelyjakson yhteyteen.

Etäohjauksen järjestäminen

Poikkeuksellisesti voidaan sopia henkilökohtaisesta etäohjausjärjestelystä, jos koulutuspaikassa toiminnallisista syistä lähikouluttaja ei toimi samassa toimipisteessä erikoistuvan hammaslääkärin kanssa. Järjestelyistä sovitaan kirjallisesti etukäteen erikoisalan vastuuhenkilön, erikoistuvan, koulutuspaikan vastuuhenkilön ja koulutukseen sitoutuvan ulkopuolisen lähikouluttajan kanssa.

7. OPINTOSUORITUSTEN HYVÄKSYMINEN JA TODISTUKSEN HAKEMINEN

Todistusta koulutuksen suorittamisesta haetaan siitä yliopistosta, jossa erikoistuvalla on opinto-oikeus. Valmistumispyyntö jätetään ELSA-järjestelmään, kun käytännön koulutus ja

kaikki muut opintosuoritukset (mm. teoriakoulutus, etappi- tai EPA-arvioinnit, johtamisopinnot, kuulustelu) ovat tehtyinä.

ELSAan kirjataan kaikki koulutukseen sisällytettävät työjaksot ja muut opintosuoritukset sekä koulutustilaisuudet, jotka esitetään otettavaksi huomioon koulutusvaatimusten täyttymiseksi. Kaikista todistushakemuksessa esitetyistä käytännön työjaksoista ja koulutustilaisuuksista tulee olla asianmukaiset todistukset. Käytännön työ ja muut suoritukset voidaan hyväksyä, jos ne ovat yleisten koulutusvaatimusten ja opetussuunnitelman mukaisia.

Erikoisalan vastuuhenkilö vahvistaa osaamisen arvioinnin, suoritusten sisällöllisen riittävyyden ja koulutuskokonaisuuden hyväksymisen. Tiedekunnan opintohallinto tarkastaa koulutuksen määrällisen riittävyyden sekä yleisten koulutusvaatimusten toteutumisen. Yliopisto myöntää todistuksen erikoishammaslääkärikoulutuksen suorittamisesta.

Valmistuneen erikoishammaslääkärin tulee itse hakea Lupa- ja valvontavirastolta oikeutta harjoittaa erikoishammaslääkärin ammattia laillistettuna ammattihenkilönä.

ERIKOISALAKOHTAISET OPETUSSUUNNITELMAT

Opetussuunnitelmassa on kuvattu vaatimukset, jotka koulutuksen suorittamiseksi vaaditaan. Yliopistokohtaisesti koulutuksen aikana voidaan tarjota erikoistuville yliopistojen ja yliopistosairaaloiden erityisosaamisen mukaisia menetelmiä ja täydentäviä asiakokonaisuuksia, joihin erikoistuva voi henkilökohtaisen koulutussuunnitelman mukaisesti perehtyä.

HAMMASLÄÄKETIETEELLINEN DIAGNOSTIIKKA: SUUN MIKROBIOLOGIA

Odontologisk diagnostic, Oral mikrobiologi

Odontological Diagnostics, Oral Microbiology

Koulutusta antavat yliopistot

Helsingin yliopisto

Koulutusohjelman osaamistavoitteet

Erikoistumiskoulutuksen läpikäytyään suun mikrobiologian erikoishammaslääkäri

- on perehtynyt suun ja leukojen alueen infektioiden patogeneesiin, taudinkuviin, epidemiologiaan, ennaltaehkäisyyn ja hoitoon
- osaa mikrobilääkkeiden valinnan ja käytön periaatteet hammasperäisten infektioiden komplikaatioiden ennaltaehkäisyssä ja suun ja leukojen alueen infektioiden hoidossa
- hallitsee suun ja leukojen alueen infektioiden ja suuperäisten etäinfektioiden mikrobiologisen diagnostiikan sekä diagnostisten tulosten tulkinnan
- hallitsee suun ja leukojen alueella ilmenevien immuunivälitteisten tulehdussairauksien, autoimmuunitautien ja tavallisimpien synnynnäisten immuunivajeiden taudinkuvat ja laboratoriodiagnostiikan periaatteet
- tuntee mikrobiologian ja immunologian alan laboratoriotutkimusten pre- ja postanalyyttiset vaatimukset ja laadunvalvonnan periaatteet sekä

laboratoriomenetelmien käyttöönottoon, ylläpitoon ja kehittämiseen liittyvät näkökohdat
- ymmärtää suun terveydenhuollon yksiköiden tartunnantorjunnan erityispiirteet ja moniresistenttien mikrobien huomioimisen toiminnassa
- pystyy antamaan asiantuntijatasoisia toimintaohjeita hammaslääkäreille ja muille terveydenhuollon ammattiryhmille erikoisalaan liittyvissä kysymyksissä
- kykenee toimimaan suun mikrobiologian alan kouluttajana ja tuottamaan erikoisalan ammatillista ja tieteellistä kirjallisuutta
- osaa arvioida kriittisesti tieteellistä tutkimustietoa, hallitsee tieteellisen tiedonhankinnan menetelmät ja kykenee tuottamaan tieteellistä aineistoa
- on perehtynyt terveydenhuollon hallintoon, keskeisiin säädöksiin ja lakeihin (erityisesti tartuntatautilainsäädäntöön)
- kykenee toimimaan moniammatillisissa työryhmissä työryhmän jäsenenä ja johtajana ja kehittämään omia johtamis- ja vuorovaikutustaitojaan

Koulutuksen yleiskuvaus

Koulutuksen keskeisenä sisältönä on suun ja leukojen alueen infektioiden mikrobiologia, infektioiden diagnostiikka, ennaltaehkäisy ja hoito sekä suun ja leukojen alueen immunologisten sairauksien diagnostiikka ja hoito. Lisäksi koulutuksessa perehdytään suun terveydenhuollon yksikön tartunnantorjunnan erityispiirteisiin.

Koulutuksessa perehdytään myös mikrobiologisten tutkimusten analytiikan vaatimuksiin, laboratorion laatujärjestelmiin ja diagnostiikan menetelmäkehitystyöhön.

Terveydenhuoltojärjestelmään ja keskeisiin säädöksiin ja lakeihin perehtyminen kuuluu koulutukseen.

Koulutusohjelman suorittaminen

Koulutusohjelman vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on 3 vuotta. Koulutusajasta vähintään 9 kuukautta tulee suorittaa terveyskeskuksessa.

Pääosa muusta koulutuksesta suoritetaan työskentelemällä yliopistosairaalan kliinisen mikrobiologian laboratoriossa ja suu- ja leukasairauksien yksikössä. Enintään 6 kuukautta koulutuksesta voi tapahtua muussa kuin yliopistosairaalan kliinisen mikrobiologian

laboratoriossa tai yliopistosairaalan suu- ja leukakirurgian yksikössä, kuten keskussairaalassa lähikouluttajaksi hyväksytyn kliinisen mikrobiologian erikoislääkärin ohjauksessa, jos koulutuksen keskeiset osaamistavoitteet täyttyvät.

Osa koulutuksesta voidaan suorittaa erikoisalaan soveltuvissa tehtävissä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella tai muulla koulutusta tukevalla hammaslääketieteen tai lääketieteen erikoisalalla tai toimimalla tutkijana tai opettajana erikoisalaan soveltuvassa tehtävässä (katso tarkemmin alla).

Lisäksi koulutukseen kuuluu toimipaikkakoulutus, kurssimuotoinen teoriakoulutus, säteilysuojelukoulutus ja johtamisopinnot. Myös sivuosa-alueen suorittaminen kuuluu koulutukseen.

Osaamistavoitteiden toteutumista arvioidaan koulutuksen etenemisen mukaan.

Terveyskeskustyö

Jakson aikana perehdytään suun ja leukojen alueen infektiosairauksiin ja immunologisiin sairauksiin sekä niiden hoitoon ja opitaan tunnistamaan läheteaiheet erikoissairaanhoitoon. Lisäksi perehdytään suun terveydenhuollon yksikön tartunnantorjuntaan.

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen sisältyy vähintään 9 kuukauden terveyskeskusjakso. Jakso suoritetaan yliopiston hyväksymissä terveyskeskuksissa ja erikoistuvalle nimetään terveyskeskuksessa lähikouluttaja. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.1. *Terveyskeskuskoulutusjakso*.

Käytännön koulutus

Kliinisen mikrobiologian laboratorio ja infektiosairaudet (vähintään 12 kuukautta)

Jakson tulee sisältää riittävä määrä kliinistä bakteriologiaa (mukaan lukien sairaalahygienia), mykologiaa, kliinistä virologiaa ja infektioserologiaa sekä immuunisairauksien ja immuunipuutostilojen diagnostiikkaa. Jakson aikana perehdytään menetelmien preanalyyttisiin ja postanalyyttisiin vaatimuksiin, laatujärjestelmän dokumentaatioon sekä konsultaatioihin. Lisäksi perehdytään diagnostisen mikrobiologisen laboratorion laatujärjestelmään ja palveluiden järjestämiseen. Jakson kesto on vähintään

6–9 kuukautta ja koulutuspaikkana on yliopistosairaalan kliinisen mikrobiologian laboratorio, ensisijaisesti HUS Diagnostiikkakeskus.

Infektiosairauksien jakson aikana osallistutaan säännöllisesti infektiokonsultaatioihin oman alueen infektiolääkärin kanssa ja infektioklinikan koulutuksiin sekä tutustutaan infektioepidemiologisen yksikön toimintaan. Tämä jakso voidaan suorittaa infektioklinikassa tai vaihtoehtoisesti työskentelemällä kliinisen mikrobiologian laboratoriossa tai yliopistosairaalan suu- ja leukasairauksien klinikassa, mikäli erikoistuva voi näissä tehtävissä osallistua riittävästi infektiosairauksien klinikan toimintaan. Osa jaksosta voidaan mahdollisuuksien mukaan suorittaa Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksella erikoisalaan soveltuvissa tehtävissä. Jakso suunnitellaan vastuuhenkilön kanssa. Jakson kesto on vähintään 3–6 kuukautta.

Suu- ja leukasairauksien yksikkö (vähintään 12 kuukautta)

Jakson aikana pidetään polikliinistä vastaanottoa infektio- ja immuunisairauspotilaille, vastataan infektiokonsultaatioihin sekä osallistutaan osastotyöskentelyyn. Lisäksi perehdytään sairaalan polikliinisen vastaanoton, sairaalaosaston ja leikkaussalin hygieniakäytäntöihin, hoitoon liittyvien infektioiden torjuntaan ja näiden seurantaan sekä hygieniakäytäntöjen havainnointimenetelmien toteutukseen.

Muu mahdollinen koulutus

Korkeintaan 3 kuukautta erikoistumiskoulutuksesta voidaan suorittaa toimimalla tutkijana tai opettajana suun mikrobiologian tai immunologian alalla koulutusyksikön hyväksymässä tutkimuslaitoksessa tai toimimalla suun mikrobiologiaan ja immunologisiin sairauksiin läheisesti liittyvällä kliinisellä lääketieteen erikoisalalla. Tähän koulutusjaksoon soveltuvasta työstä sovitaan vastuuhenkilön kanssa.

Sivuosa-alue

Koulutukseen sisältyvä sivuosa-alue, käytännön koulutuksen toteutus ja sen suoritustapa (esim. kuulustelu tai julkaisun tuottaminen) sovitaan yksilöllisesti koulutusohjelman vastuuhenkilön kanssa. Sivuosa-alue voidaan valita kliinisten tai diagnostisten erikoisalojen tai suu- ja leukakirurgian aloilta. Sivuosa-alueeksi voi valita myös

suulääketieteen. Sivuosa-alueiden opetussuunnitelmat löytyvät valtakunnallisilta verkkosivuilta.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentää asetuksen vaatima säännöllinen toimipaikkakoulutus. Toimipaikkakoulutusta järjestetään yliopistojen hyväksymissä koulutuspaikoissa koulutuspaikkasopimuksen mukaisesti työaikana 2–5 tuntia viikossa. Erikoistuvien edellytetään osallistuvan toimipaikkakoulutukseen koko erikoistumisen ajan.

Teoriakoulutus

Erikoistumiskoulutukseen kuuluu teoriakoulutusta yhteensä 60 tuntia.

Teoriakoulutus sisältää erikoistumisopintoja syventävää ja alalla toimimisen kannalta tärkeitä aihekokonaisuuksia käsittelevää opetusta. Teoriaopinnoiksi soveltuvat yliopistojen jatko- ja täydennyskoulutuskurssit sekä alan kansalliset ja kansainväliset koulutustilaisuudet ja kokoukset.

Koulutuksen aikana erikoistuva perehtyy tieteellisen tiedon kriittiseen arviointiin, tiedonhankintaan ja tieteelliseen kirjoittamiseen sekä osallistuu kotimaisessa tai kansainvälisessä julkaisusarjassa julkaistavaksi tarkoitetun tieteellisen julkaisun, kirjallisuuskatsauksen tai potilastapausselostuksen kirjoittamiseen.

Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus (56/2015, muutettu asetuksilla 55/2020 ja 1240/2022) erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta määrittelee yhdeksi koulutuksen tavoitteeksi antaa valmiudet terveydenhuollon johtamiseen, hallintoon, suunnitteluun, moniammatilliseen yhteistyöhön sekä oppimisen ohjaamiseen ja osaamisen arviointiin työyhteisössä. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen kuuluu pakollisena 10 opintopisteen laajuiset johtamisopinnot. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.5. *Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot.*

Erikoistuvan hammaslääkärin ohjaus ja osaamisen arviointi

Koulutuksen alussa erikoistuva hammaslääkäri tekee erikoisalan vastuuhenkilön kanssa koulutussuunnitelman ja hänelle nimetään lähikouluttaja. Koulutuksen edistymistä seurataan ELSA-järjestelmässä ja osaamisen kehittymistä arvioidaan mm. EPA-kokonaisuuksien avulla. Erikoistuvalle pidetään koulutuksen seuranta- ja arviointikeskusteluja säännöllisesti lähikouluttajan ja erikoisalan vastuuhenkilön kanssa.

Koejakso

Koejakso on osa erikoistuvan osaamisen arviointia. Koejakson aikana seurataan erikoistuvan osaamisen kehitystä ja motivoituneisuutta ELSAan kirjattavien arviointikeskustelujen avulla. Koejakson arviointi tapahtuu ennalta sovittujen ja tiedoksi annettujen osaamistavoitteiden mukaisesti. Koejaksoa koskevat ohjeet löytyvät valtakunnallisilta verkkosivuilta. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.1. *Koejakso.*

Kuulustelu

Ajantasaiset valtakunnallisen erikoistumiskuulustelun vaatimukset ja ohjeet ilmoittautumiseen löytyvät kuulustelun valtakunnallisilta verkkosivuilta. Kuulustelussa noudatetaan aina viimeisimpiä kuulusteluvaatimuksia, riippumatta siitä, minä vuonna erikoistuva on opinto-oikeutensa saanut. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.2. *Kuulustelu*.

EPA-arvioinnit

Suun mikrobiologian erikoishammaslääkärikoulutuksessa osaamisen arvioinnissa ovat käytössä seuraavat EPAt:

- Polikliinisen vastaanoton pitäminen: Potilaan tutkiminen, anamneesi, sairaskertomusmerkinnät, jatkosuunnitelma, vuorovaikutus.
- Märkänäytteen bakteeriviljelylöydöksen tulkinta ja mahdolliset virhelähteet
- Suun limakalvoinfektioiden diagnostiikka
- Mikrobilääkkeen valinta hammasperäisessä infektiossa
- Mikrobilääkityksen käyttöaiheet suun ja leukojen bakteeri-infektioissa

- Mikrobilääkkeiden käyttöaiheet hammasperäisten infektioiden komplikaatioiden ehkäisyssä
- Mikrobitartuntojen hallinta suun terveydenhuollon yksikössä

Muut osaamisen arvioinnin menetelmät

Seuranta- ja arviointikeskustelut.

HAMMASLÄÄKETIETEELLINEN DIAGNOSTIIKKA: SUUPATOLOGIA

Odontologisk diagnostic, Oral patologi

Odontological Diagnostics, Oral Pathology

Koulutusta antavat yliopistot

Helsingin, Itä-Suomen, Oulun ja Turun yliopisto

Koulutusohjelman osaamistavoitteet

Suupatologian erikoistumiskoulutuksen tavoitteena on, että erikoishammaslääkäriksi valmistunut

- Osaa tehdä histopatologisia diagnooseja suun ja leukojen alueen sairauksista (lääketieteellinen osaaminen, ammatillisuus)
- Osaa täydentää ja tulkita tarvittaessa diagnostiikkaa erikoistutkimusmenetelmillä kuten immunohistokemia, immunofluoresenssi- ja molekyylibiologiset tutkimukset (lääket.osaaminen, ammatillisuus, toiminnanohjaus)
- Pystyy kehittämään jatkuvasti omia johtamis- ja vuorovaikutustaitojaan (viestintätaidot, oppiminen, toiminnanohjaus)
- Kykenee seuraamaan ja kriittisesti arvioimaan erikoisalansa uusia tutkimustuloksia ja niiden vaikutusta potilaiden diagnostiikkaan (ammatillisuus, oppiminen)
- Osaa viestiä omaan erikoisalaansa liittyvistä ajankohtaisista asioista useille eri viiteryhmille (yhteistyötaidot, viestintätaidot, terveyden edistäminen, yhteistyötaidot)

Koulutuksen yleiskuvaus

Suupatologian erikoistumiskoulutus tapahtuu pääsääntöisesti työskentelemällä yliopistollisten sairaaloiden patologian osastoilla koulutuspaikan vastuuhenkilöiden ja lähikouluttajien ohjauksessa suupatologisia kudosnäytteitä diagnosoimalla. Koulutusta voivat antaa myös yliopistot. Lisäksi koulutuspaikoissa järjestetään systemaattisesti teoreettista koulutusta meeting-muotoisella toiminnalla. Suupatologian alalta tehdään erikoistumiseen liittyvä kirjallinen työ. Suupatologian erikoishammaslääkärin koulutus antaa valmiudet työskennellä sairaaloiden patologian osastolla ja yksityissektorilla patologian laboratorioissa.

Koulutusohjelman suorittaminen

Koulutusohjelman vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on 3 vuotta. Koulutusajasta vähintään 9 kuukautta tulee suorittaa terveyskeskuksessa. Koulutuksen sisältö ja siihen kuuluva käytännön koulutus yliopistosairaaloissa, yliopistoissa, limakalvosairauksien poliklinikoilla sekä suupatologian alan tutkimuksessa suunnitellaan yksilöllisesti erikoisalan vastuuhenkilön ja koulutuspaikan vastuuhenkilön kanssa. Erikoistumiskoulutukseen kuuluu yksi muusta hammaslääketieteen erikoisalasta koostuva sivuosa-alue (mukaan luettuna suun limakalvosairaudet). Sivuosa-alueeseen liittyen tehdään kirjallinen työ (esim. seminaariesitys tai julkaisu). Sivuosa-alueiden opetussuunnitelmat löytyvät valtakunnallisilta verkkosivuilta. Suupatologian alan tutkimustyötä voidaan myös lukea osaksi erikoistumista korkeintaan 3 kuukauden ajalta.

Terveyskeskustyö

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen sisältyy vähintään 9 kuukauden terveyskeskusjakso. Jakso suoritetaan yliopiston hyväksymissä terveyskeskuksissa ja erikoistuvalle nimetään terveyskeskuksessa lähikouluttaja. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.1. *Terveyskeskuskoulutusjakso*.

Käytännön koulutus

Koulutus rakentuu yksilöllisesti käytännön koulutuksena kliinisen patologian alalla yliopistosairaaloissa, suun erikoishoidon yksiköissä (SEHYK), suu- ja leukasairauksien ~~poli~~klinikoilla, yliopistoissa (mukaan lukien opetustehtävät) sekä suupatologian alan

tutkimuksessa. Käytännön koulutusta voidaan tehdä myös mahdollisten koulutussopimusten puitteissa yksityisellä sektorilla. Koulutusohjelmaan voi kuulua myös kliinistä potilastyötä painottuen suun limakalvosairauksien diagnostiikkaan ja hoitoon.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentää asetuksen vaatima säännöllinen toimipaikkakoulutus. Toimipaikkakoulutusta järjestetään yliopistojen hyväksymissä koulutuspaikoissa koulutuspaikkasopimuksen mukaisesti työaikana 2–5 tuntia viikossa. Erikoistuvien edellytetään osallistuvan toimipaikkakoulutukseen koko erikoistumisen ajan.

Teoriakoulutus

Minimituntimäärä teoriakoulutukselle koko koulutusohjelman aikana on vähintään 45 tuntia (n. 6 koulutuspäivää, á 7,5 tuntia). Tämä käsittää kansalliset ja kansainväliset alan kokoukset (esim. SFOPOM, IAOP, IAOM) sekä koulutuspäivät. Lisäksi teoriakoulutus sisältää oppikirjoihin ja alan keskeisiin kansallisiin ja kansainvälisiin julkaisuihin perehtymisen.

Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus (56/2015, muutettu asetuksilla 55/2020 ja 1240/2022) erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta määrittelee yhdeksi koulutuksen tavoitteeksi antaa valmiudet terveydenhuollon johtamiseen, hallintoon, suunnitteluun, moniammatilliseen yhteistyöhön sekä oppimisen ohjaamiseen ja osaamisen arviointiin työyhteisössä. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen kuuluu pakollisena 10 opintopisteen laajuiset johtamisopinnot. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.5. *Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot.*

Erikoistuvan hammaslääkärin ohjaus ja osaamisen arviointi

Koulutusta arvioidaan erikoisalaan luodulla EPA-arvioinnilla. Osaamistavoitteiden saavuttamista seurataan lisäksi lokikirjalla ja kouluttajien kanssa käydyissä palautekeskusteluissa. Jokaiselle erikoistuvalle nimetään erikoisalan vastuuhenkilö, koulutuspaikan vastuuhenkilö, lähikouluttajat sekä mentori. Yksittäinen henkilö voidaan

nimetä useampaankin näistä tehtävistä. Heidän kanssaan käydyt keskustelut tukevat erikoishammaslääkäriksi kasvamista.

Koejakso

Koejakso on osa erikoistuvan osaamisen arviointia. Koejakson aikana seurataan erikoistuvan osaamisen kehitystä ja motivoituneisuutta ELSAan kirjattavien arviointikeskustelujen avulla. Koejakson arviointi tapahtuu ennalta sovittujen ja tiedoksi annettujen osaamistavoitteiden mukaisesti. Koejaksoa koskevat ohjeet löytyvät valtakunnallisilta verkkosivuilta. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.1. *Koejakso.*

Kuulustelu

Koulutuksen loppuvaiheessa suoritetaan valtakunnallinen kirjallinen kuulustelu sekä siihen kuuluvat kudospreparaatit.

Ajantasaiset valtakunnallisen erikoistumiskuulustelun vaatimukset ja ohjeet ilmoittautumiseen löytyvät kuulustelun valtakunnallisilta verkkosivuilta. Kuulustelussa noudatetaan aina viimeisimpiä kuulusteluvaatimuksia, riippumatta siitä, minä vuonna erikoistuva on opinto-oikeutensa saanut. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.2. *Kuulustelu*.

EPA-arvioinnit

Koulutusta arvioi puolivuosittain erikoisalan vastuuhenkilö, koulutuspaikan vastuuhenkilö ja/tai lähikouluttajat erikoisalaan luodulla EPA-arvioinnilla.

EPAt rakentuvat otsikoittain seuraavasti:

- Suupatologian osaaminen
- Laadukas laboratoriotyöskentely, näytteen dissekointi käyntiinpano
- Näytteiden tutkiminen. Histokemialliset ja immunohistokemialliset tutkimukset, immunofluoresenssitutkimus ja molekyylipatologiset tutkimukset
- Moniammatillisuus ja patologian yksikön toiminta
- Näyttöön perustuva (hammas)lääketiede

- Suun limakalvosairaus -potilaan tutkiminen, diagnostisten menetelmien valinta, hoitosuunnitelman laatiminen ja hoito. (Vapaavalintainen / koulutuspaikkakohtainen)

HAMMASLÄÄKETIETEELLINEN DIAGNOSTIIKKA: SUURADIOLOGIA

Odontologisk diagnostic, Oral radiologi

Odontological Diagnostics, Oral Radiology

Koulutusta antavat yliopistot

Helsingin, Itä-Suomen, Oulun, Tampereen ja Turun yliopisto

Koulutusohjelman osaamistavoitteet

Koulutusohjelman suoritettuaan suuradiologian erikoishammaslääkärillä tulee olla seuraavat tiedot ja taidot

- tuntee kuvannettavan alueen anatomian ja rakennevariaatiot
- tuntee alansa tautien yleisyyden, etiologian ja patogeneesin sekä diagnostiikan ja hoitoperiaatteet
- osaa alansa sairauksien radiologisen diagnostiikan
- hallitsee alansa radiologisissa tutkimuksissa käytettävät laitteistot ja menetelmät
- hallitsee säteilylainsäädännön, -asetukset ja viranomaismääräykset
- ylläpitää ajantasaista osaamista, seuraa tieteellistä tutkimusta ja kansallisia sekä kansainvälisiä suosituksia
- kykenee alansa kehittämiseen ja kouluttamiseen
- on perehtynyt terveydenhuollon hallintoon ja osaa toimia moniammatillisen työryhmän jäsenenä tai sen johtajana kuvantamisen asiantuntijana

Koulutuksen yleiskuvaus

Suuradiologian erikoistumiskoulutuksen kokonaiskesto määräytyy yksilöllisesti osaamistavoitteiden täyttymisen mukaan ja sen vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on 3 vuotta.

Suuradiologiksi kouluttautuminen on suunnitelmallista työssä oppimista, jonka tavoitteet on selkeästi määritelty. Toimipaikkakoulutuksen suorituspaikat on kuvattu jäljempänä. Kaikissa koulutuspaikoissa järjestetään säännöllistä toimipaikkakoulutusta, joka voi olla esimerkiksi meeting- ja seminaarikoulutusta sekä muita koulutusmenetelmiä hyödyntävää koulutusta.

Teoriakoulutus koostuu yleisopinnoista ja erikoisalakohtaisista opinnoista, joita tulee olla vähintään 120 tuntia ja näistä suupatologian täydentävien opintojen osuus on 30 tuntia. Yleisopinnot koostuvat tarkoitukseen sopivista jatko- ja täydennyskoulutustilaisuuksista sekä omatoimisesta opiskelusta. Erikoisalakohtaiset opinnot koostuvat koulutustilaisuuksista, joissa järjestelmällisesti perehdytään oman erikoisalan keskeisiin kysymyksiin. Lisäksi erikoistuva osallistuu radiologiaan erikoistuville lääkäreille tarkoitetulle Radiologisen fysiikan ja säteilysuojelun kurssille (RFS-kurssi), jonka järjestää Itä- Suomen yliopisto ja Suomen radiologiyhdistys. Vastaavan osaamisen voi hankkia myös muilla tavoin. Erikoistumiskoulutukseen kuuluu myös 10 opintopisteen laajuinen johtamiskoulutus. Halutessaan erikoistuva voi suorittaa hammaslääketieteen osa-alalta 10 opintopisteen laajuisen sivuosa-alueen, mikä edellyttää erillistä sopimista sivuosa-alueen vastuuopettajan kanssa. Sivuosa-alueiden opetussuunnitelmat löytyvät valtakunnallisilta verkkosivuilta.

Koulutustavoitteiden toteutumista arvioidaan säännöllisesti koulutuksen aikana lokikirjan ja kouluttajien kanssa käytävien palautekeskustelujen avulla. Erikoistuvan tulee koulutuksen aikana osallistua oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin. Koulutuksen loppuvaiheessa suoritetaan kaksiosainen valtakunnallinen erikoishammaslääkärikuulustelu, joka koostuu teoreettisesta osasta ja kuvatentistä. Osat voidaan suorittaa yhdessä tai erikseen, ja tarvittaessa toisen osan voi uusia erillisenä suorituksena.

Koulutusohjelman suorittaminen

Koulutusohjelman vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on 3 vuotta. Koulutusajasta vähintään 9 kuukautta tulee suorittaa terveyskeskuksessa ja 18 kuukautta keskussairaalassa tai yliopistosairaalassa siten, että yliopistosairaalan koulutusaika on vähintään 12 kuukautta. Jäljelle jäävä koulutusaika (9 kuukautta) voidaan suorittaa

suuradiologian erikoishammaslääkärin ohjaamana yliopiston vastuuhenkilön hyväksymässä virassa, toimessa tai tehtävässä.

Terveyskeskustyö

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen sisältyy vähintään 9 kuukauden terveyskeskusjakso. Jakso suoritetaan yliopiston hyväksymissä terveyskeskuksissa ja erikoistuvalle nimetään terveyskeskuksessa lähikouluttaja. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.1. *Terveyskeskuskoulutusjakso*.

Käytännön koulutus

Koulutuksessa opitaan erikoishammaslääkäriltä vaadittavat syvälliset tiedot ja taidot sekä osaaminen suuradiologian alalta. Tällöin saavutetaan syvällinen perehtyneisyys kasvojen ja kaulan alueen kuvantamiseen kuten myös korva-, nenä- ja kurkku (KNK) -tautien kuvantamiseen soveltuvin osin. Osaamistavoitteena ovat valmiudet itsenäiseen työskentelyyn röntgen-, (kartiokeila)tietokonetomografia- ja magneettitutkimuksissa sekä jatkokoulutuksen mahdollistavat pohjatiedot ultraäänitutkimuksissa.

Kaikissa koulutuspaikoissa erikoisalan vastuuhenkilöt ja seniori hammaslääkärit / lääkärit arvioivat ja tukevat erikoistuvan ammatillista kehitystä ja osaamistavoitteiden täyttymistä. Perehtyminen KNK-tautien radiologiaan KNK- ja/tai neuroradiologien toimesta (yliopisto)sairaalan kierron aikana kuuluu osana erikoistumiseen.

Lisäksi osaamistavoitteiden muutoin toteutuessa voidaan vastuuhenkilön harkinnan mukaisesti tutkimustyötä hyväksyä 3 kuukautta osana käytännön koulutusta.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentää asetuksen vaatima säännöllinen toimipaikkakoulutus. Toimipaikkakoulutusta järjestetään yliopistojen hyväksymissä koulutuspaikoissa koulutuspaikkasopimuksen mukaisesti työaikana 2–5 tuntia viikossa. Erikoistuvien edellytetään osallistuvan toimipaikkakoulutukseen koko erikoistumisen ajan.

Teoriakoulutus

Teoriakoulutus koostuu yleisopinnoista, erikoisalaa täydentävistä ja erikoisalakohtaisista opinnoista sekä RFS-kurssista tai vastaavasta.

Yleisopintojen tarkoitus on, että erikoistuva hallitsee tavallisimpien suun sairauksien diagnostiikan ja hoidon. Lisäksi hänellä tulee olla ajankohtaiset kliiniset tiedot hammaslääketieteen eri osa-alueilta ja käsitys terveydenhuollon käytännön toiminnasta. Yleisopinnot koostuvat tarkoitukseen sopivista jatko- ja täydennyskoulutustilaisuuksista sekä omatoimisesta opiskelusta.

Koulutukseen kuuluu (suu)patologian sekä KNK-anatomian ja -tautien täydentäviä opintoja, jotka suoritetaan pääosin lääketieteellisen tiedekunnan perusopetuksen kursseilla, ellei muuta sovita.

Erikoisalakohtaiset opinnot koostuvat koulutustilaisuuksista, joissa järjestelmällisesti perehdytään oman erikoisalan keskeisiin kysymyksiin. Erikoistuva voi osallistua mm. yhdistysten, kansainvälisten yhteisöjen, yliopistojen tai muiden valtakunnallisten toimijoiden järjestämiin seminaareihin, luentotilaisuuksiin, demonstraatioihin, kongresseihin tai muihin vastaaviin koulutustilaisuuksiin.

Yleis- ja erikoisalakohtaisin opintoja tulee olla vähintään 120 tuntia, josta suupatologian opintojen osuus on 30 tuntia.

Erikoistuva suorittaa RFS-kurssin säteilysuojelun (2 opintopistettä) sekä fysiikan (1,4 opintopistettä) osuudet. Suositeltavaa on suorittaa ko. kurssi ensimmäisen erikoistumisvuoden aikana. Vastaavan osaamisen voi hankkia myös muilla tavoin.

Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus (56/2015, muutettu asetuksilla 55/2020 ja 1240/2022) erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta määrittelee yhdeksi koulutuksen tavoitteeksi antaa valmiudet terveydenhuollon johtamiseen, hallintoon, suunnitteluun, moniammatilliseen yhteistyöhön sekä oppimisen ohjaamiseen ja osaamisen arviointiin työyhteisössä. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen kuuluu pakollisena 10 opintopisteen laajuiset

johtamisopinnot. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.5. *Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot.*

Säteilysuojelukoulutus

Erikoistumiskoulutuksessa noudatetaan voimassaolevaa säteilylakia ja siihen liittyviä asetuksia (Säteilylaki 859/2018, Valtioneuvoston asetus 1034/2018, STM:n asetus 1044/2018). Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.6. *Säteilysuojelukoulutus*.

Säteilyn lääketieteelliseen käyttöön osallistuvalla työntekijällä on oltava tehtävänsä edellyttämät tiedot, taidot ja osaaminen säteilyfysiikassa, säteilybiologiassa ja säteilysuojelussa (Sosiaali- ja terveysministeriön asetus ionisoivasta säteilystä 1044/2018, 5§).

Suuradiologian erikoishammaslääkäriltä vaadittavat osaamisen sisällöt ja taso on esitetty STM asetuksen 1044/2018 liitteessä 4. Suuradiologian erikoishammaslääkärin säteilysuojelun osaamisvaatimuksen taso on NQF7 ja koulutukseen tulee sisältyä 92 tuntia (3.4 op) säteilysuojakoulutusta. Hammaslääketieteen perusopetuksessa saavuttu osaaminen hyväksi luetaan erikoishammaslääkärikoulutukseen. Osaamista voidaan kartuttaa esimerkiksi osallistumalla teoriakoulutukseen, itsenäisellä opiskelulla, osallistumalla toimipaikkakoulutukseen sekä työssä oppimisella. Erikoistumisaikana tulee osallistua säännöllisesti säteilysuojelun täydennyskoulutukseen.

Koulutusohjelmaan sisältyy Itä-Suomen yliopiston ja Suomen Radiologiyhdistyksen vuosittain järjestämä Fysiikan ja säteilysuojelun kurssi (RFS) radiologiaan erikoistuville lääkäreille. Kurssin laajuus on 1,4 opintopistettä (fysiikka) + 2.0 opintopistettä (säteilysuojelu) ja se tulee mielellään suorittaa hyväksytysti ennen yliopistosairaalan koulutusta. Jos edellä mainittua kurssia vastaava osaaminen on muilla tavoin hankittu, se voidaan hyväksyä vaihtoehtoiseksi suoritukseksi.

Erikoistuvan hammaslääkärin ohjaus ja osaamisen arviointi

Koejaksolle on määritetty sekä määrälliset että laadulliset osaamistavoitteet, jotka löytyvät suuradiologian erikoisalan lokikirjasta. Edellä mainittuihin osaamistavoitteisiin perehdytään yhdessä erikoistuvan, koulutusohjelman vastuuhenkilön ja toimipaikan erikoisalan vastuuhenkilön kanssa. Erikoistuva arvioi oppimistaan lähikouluttajan kanssa koejakson

väliarvioinnissa sekä loppukeskustelussa. Myös koejakson jälkeen arviointi perustuu osaamistavoitteisiin. Erikoistuvan saama päivittäinen formatiivinen palaute lähikouluttajalta edistää erikoistuvan itsearviointia. Osaamista arvioidaan valtakunnallisessa erikoishammaslääkärikuulustelussa.

Koejakso

Koejakso on osa erikoistuvan osaamisen arviointia. Koejakson aikana seurataan erikoistuvan osaamisen kehitystä ja motivoituneisuutta ELSAan kirjattavien arviointikeskustelujen avulla. Koejakson arviointi tapahtuu ennalta sovittujen ja tiedoksi annettujen osaamistavoitteiden mukaisesti. Koejaksoa koskevat ohjeet löytyvät valtakunnallisilta verkkosivuilta. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.1. *Koejakso.*

Kuulustelu

Erikoistuva osallistuu valtakunnalliseen erikoishammaslääkärikuulusteluun.

Ajantasaiset valtakunnallisen erikoistumiskuulustelun vaatimukset ja ohjeet ilmoittautumiseen löytyvät kuulustelun valtakunnallisilta verkkosivuilta. Kuulustelussa noudatetaan aina viimeisimpiä kuulusteluvaatimuksia, riippumatta siitä, minä vuonna erikoistuva on opinto-oikeutensa saanut. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.2. *Kuulustelu*.

EPA-arvioinnit

Koulutusta arvioi ja osaamisen edistystä arvioidaan puolivuosittain erikoisalan vastuuhenkilö, koulutuspaikan vastuuhenkilö ja/tai lähikouluttaja.

Koejakson aikana käytössä olevat EPAt:

- Röntgenkuvien tulkinta 1.

Koejakson jälkeiset EPAt:

- Lasten radiologisten tutkimusten erityispiirteitä
- Meetingin pitäminen
- Konsultointi

- Yksilöllisen KKTT-kuvausohjeen laatiminen ja kuvauksen valvonta

HAMPAISTON OIKOMISHOITO

Ortodonti

Orthodontics

Koulutusta antavat yliopistot

Helsingin, Itä-Suomen, Oulun, Tampereen ja Turun yliopisto

Koulutusohjelman osaamistavoitteet

Erikoishammaslääkärikoulutuksen tavoitteena on perehdyttää hammaslääkäri erikoisalansa tieteelliseen tietoon ja tiedonhankintaan. Pätevyys antaa hänelle valmiudet alansa erikoishammaslääkärin tehtäviin, ammattitaidon ylläpitämiseen, erikoisalansa kehittämiseen sekä toimimiseen asiantuntijana sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmässä. Koulutuksen tulee antaa erikoishammaslääkärille valmiudet hallita diagnostisia menetelmiä sekä suunnitella, toteuttaa ja ohjata erikoisalansa vaativa sairauksien ennaltaehkäisy ja hoito yksilö- ja väestötasolla.

Koulutuksen suoritettuaan hampaiston oikomishoidon erikoishammaslääkärin tulee:

- Tuntea perusteellisesti kasvojen ja hampaiston normaali kehitys ja niihin liittyvät poikkeavuudet.
- Hallita purentavirheiden etiologia, epidemiologia, diagnostiikka, potilaan tutkiminen ja ortodonttisen hoidon suunnittelu.
- Osata erityyppisten purentavirheiden hoito ja hoidon ajoitus sekä hallita erilaisten oikomiskojeiden käyttö.
- Olla perehtynyt lääketieteelliseen ja hammaslääketieteelliseen kirjallisuuteen ja pystyä arvioimaan ortodonttiseen hoitoon liittyviä tieteellisiä julkaisuja.
- Kyetä johtamaan, kehittämään, organisoimaan ja ohjaamaan ortodontian toimintaa yhteistyössä muiden ammattiryhmien kanssa.
- Olla perehtynyt terveydenhuollon lainsäädäntöön, hallintoon, tietotekniikkaan ja terveystaloustieteen perusteisiin.

Koulutuksen yleiskuvaus

Ohjelma on strukturoitu 3-vuotinen kokopäiväinen koulutusohjelma, joka sisältää teoriaopetusta ja erikoistumisalan kliinistä koulutusta. Ohjelma toteutetaan viidessä yliopistossa (Helsinki, Itä-Suomi, Tampere, Turku ja Oulu). Ohjelma perustuu European Orthodontic Societyn hyväksymään NEBEOP-ohjelmaan (Network of Erasmus Based European Orthodontic Programs).

Koulutusohjelman suorittaminen

Koulutusohjelman vähimmäispituus on täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna 3 vuotta.

Koulutus jakaantuu 1) teoriakoulutukseen, 2) käytännön koulutukseen, 3) toimipaikkakoulutukseen, 4) johtamiskoulutukseen, 5) oman oppimisen ja koulutuksen toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin, 6) tutkimusprojektin tekemiseen ja esittämiseen kansallisessa tai kansainvälisessä tapaamisessa sekä 7) valtakunnalliseen kuulusteluun.

Terveyskeskustyö

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen sisältyy vähintään 9 kuukauden terveyskeskusjakso. Jakso suoritetaan yliopiston hyväksymissä terveyskeskuksissa ja erikoistuvalle nimetään terveyskeskuksessa lähikouluttaja. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.1. *Terveyskeskuskoulutusjakso*.

Koulutusajasta vähintään 9 kuukautta tulee suorittaa terveyskeskuksessa, jonka vastuuyliopisto on hyväksynyt alan erikoistumiskoulutuksen koulutuspaikaksi. Koulutuspaikaksi hyväksymisen ehtona on, että terveyskeskuksessa kouluttajana toimii oikomishoidon erikoishammaslääkäri, jonka vastuuyliopisto on hyväksynyt kouluttajaksi.

Käytännön koulutus

Käytännön koulutusta tulee terveyskeskustyön lisäksi suorittaa soveltuvin osin yliopistosairaalassa tai muussa yliopiston määrittelemässä erikoissairaanhoidon yksikössä.

Koulutusjärjestelyistä tulee huolehtia alueellisesti tarkoituksenmukaisella tavalla ottaen huomioon erikoistumiskoulutuksen tavoitteet sekä palvelujärjestelmän osaamistarpeet ja koulutusmahdollisuudet.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentää asetuksen vaatima säännöllinen toimipaikkakoulutus. Toimipaikkakoulutusta järjestetään yliopistojen hyväksymissä koulutuspaikoissa koulutuspaikkasopimuksen mukaisesti työaikana 2–5 tuntia viikossa. Erikoistuvien edellytetään osallistuvan toimipaikkakoulutukseen koko erikoistumisen ajan.

Teoriakoulutus

Koulutusohjelman kokonaispituus on vähintään 3 vuotta sisältäen kliinistä työskentelyä sekä teoriakoulutusta, jonka laajuus on vähintään 600 tuntia. Teoriakoulutuksen sisältö perustuu NEBEOP-järjestelmän ohjelman (Network of Erasmus Based European Orthodontic Programs) suositukseen.

Teoriakoulutukseen voidaan sisällyttää ulkopuolisten tahojen tarjoamia koulutuksia, joista tulee tehdä puolivuosittain suunnitelma ja sopia yhdessä kouluttajien kanssa.

Kaupallisten tahojen järjestämiin koulutuksiin osallistumiselle tulee olla selkeät perusteet ja erikoisalan vastuuhenkilön hyväksyntä.

Erikoistumisaikana edellytetään osallistumaan vuosittaiseen kansalliseen erikoistuvien ja kouluttajien tapaamiseen sekä suositellaan osallistumaan kerran kansainväliseen ortodontian tieteelliseen kongressiin.

Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus (56/2015, muutettu asetuksilla 55/2020 ja 1240/2022) erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta määrittelee yhdeksi koulutuksen tavoitteeksi antaa valmiudet terveydenhuollon johtamiseen, hallintoon, suunnitteluun, moniammatilliseen yhteistyöhön sekä oppimisen ohjaamiseen ja osaamisen arviointiin työyhteisössä. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen kuuluu pakollisena 10 opintopisteen laajuiset

johtamisopinnot. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.5. *Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot.*

Erikoistuvan hammaslääkärin ohjaus ja osaamisen arviointi

Osaaminen arvioidaan säännöllisesti ja nousujohteisesti valtakunnallisesti erikoistumisalan sisällä sovittujen strukturoitujen menetelmien/menettelytapojen avulla. Oppimisen ja koulutuksen arvioinnin perustan muodostavat etukäteen asetetut tavoitteet, joihin suorituksia ja saavutuksia verrataan. Lähikouluttajat arvioivat erikoistuvan edistymistä työsuoritusten ja kahdenkeskisten palautekeskustelujen perusteella säännöllisin väliajoin. Koulutuksen edistymistä koulutussuunnitelman mukaisesti seurataan lokikirjan avulla. Kehityskeskustelut ja oppimisen evaluaatio tapahtuvat vuosittain.

Koulutuksen suorittaminen edellyttää valtakunnallisen kirjallisen kuulustelun läpäisemistä.

Koejakso

Koejakso on osa erikoistuvan osaamisen arviointia. Koejakson aikana seurataan erikoistuvan osaamisen kehitystä ja motivoituneisuutta ELSAan kirjattavien arviointikeskustelujen avulla. Koejakson arviointi tapahtuu ennalta sovittujen ja tiedoksi annettujen osaamistavoitteiden mukaisesti. Koejaksoa koskevat ohjeet löytyvät valtakunnallisilta verkkosivuilta. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.1. *Koejakso.*

Kuulustelu

Ajantasaiset valtakunnallisen erikoistumiskuulustelun vaatimukset ja ohjeet ilmoittautumiseen löytyvät kuulustelun valtakunnallisilta verkkosivuilta. Kuulustelussa noudatetaan aina viimeisimpiä kuulusteluvaatimuksia, riippumatta siitä, minä vuonna erikoistuva on opinto-oikeutensa saanut. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.2. *Kuulustelu*.

EPA-arvioinnit

Osaamisen edistymistä tarkastellaan EPA-arviointien avulla:

- Oikomishoidon seulonta
- Oikomishoidon alkututkimus

- Potilastapaus hoidonsuunnitteluseminaarissa
- Kliinisen potilastapauksen tai oman tieteellisen tutkimuksen esittäminen valtakunnallisella tai kansainvälisellä foorumilla
- Kefalometrisen analyysin teko terveyskeskuspotilalle
- Kefalometrisen analyysin teko erikoissairaanhoidon potilaalle
- Muotoiltavan kiinteän kojeen kaaren tai osakaaren valmistus

KLIININEN HAMMASHOITO: KARIOLOGIA JA ENDODONTIA

Klinisk tandvård, Kariologi och endodonti

Clinical Dentistry, Cariology and Endodontology

Koulutusta antavat yliopistot

Helsingin, Itä-Suomen, Oulun, Tampereen ja Turun yliopisto

Koulutusohjelman osaamistavoitteet

Koulutusohjelman eri vaiheet käytyään kariologian ja endodontian erikoishammaslääkärillä on seuraavat tiedot ja taidot:

Anatomia, fysiologia ja patologia:

- hallitsee pään ja kasvojen yleisen anatomian ja purentaelimen fysiologisen toiminnan
- ymmärtää hampaan ja tukikudosten kehityksen, anatomian, morfologian ja fysiologian mukaan lukien iän myötä tulevat muutokset
- ymmärtää suun kovakudossairauksien mikrobiologian yleiset periaatteet
- ymmärtää biofilmin synnyn ja kehittymisen yleiset periaatteet ja sen merkityksen suun sairauksissa
- ymmärtää hampaan kovakudosten, pulpan ja periapikaalialueen sairauksien syyt ja patogeneesin sekä niiden vaikutukset hammaskudokseen ja ympäröivään kudokseen
- ymmärtää suun puolustusmekanismien, erityisesti syljenerityksen, merkityksen suun kovakudossairauksien kehittymiselle

- ymmärtää systeemilääkitysten vaikutuksen suu- ja leukasairauksien patogeneesissä
- ymmärtää hammas- ja leukavammojen traumamekanismit
- hallitsee karieksen ja endodonttisten sairauksien yleiset epidemiologiset linjat ja sairauksien kansanterveydelliset merkitykset

Diagnostiikka ja hoidon suunnittelu:

- osaa diagnosoida suun infektio- ja muut kovakudossairaudet ja kehityshäiriöt sekä niiden komplikaatiot
- tunnistaa pehmytkudosten normaalista poikkeavat muutokset
- osaa diagnosoida kasvojen alueen traumoja ja niiden komplikaatioita etenkin hampaiston ja alveoliluun alueella
- hallitsee kasvojen alueen kipupotilaan erotusdiagnostiikan
- osaa arvioida yksittäisen hampaan ja kokonaishoidon vaativuusastetta ja ennustetta
- osaa arvioida korjaavan hoidon vaihtoehtojen vaikutuksen hampaan ennusteeseen ja purentaelimen kokonaistoimintaan
- osaa arvioida implanttihoidon mahdollisuuksia ja rajoitteita yksittäisen hampaan korvaamisessa ja purentaelimen kuntoutuksessa
- ymmärtää yleissairauksien vaikutuksen hammas- ja suuterveyteen ja suun infektioiden merkityksen yleissairauksien kehittymisessä ja tautikuvassa
- hallitsee systeemilääkkeiden aiheuttamien suun ja hampaiden sivuvaikutusten, erityisesti alentuneen syljenerityksen, hoidon
- hallitsee tavallisimmat hammaslääketieteelliset kuvantamismenetelmät sekä kuvien tulkinnan ja lausumisen olennaisilta osin
- ymmärtää täydentävien kuvantamismenetelmien, erityisesti kartiokeilatietokonetomografian (KKTT), tietokonetomografian (TT) ja magneettikuvauksen indikaatiot ja kontraindikaatiot ja osaa lähettää potilaan tarvittaviin täydentäviin kuvantamistutkimuksiin

Kliininen hoito:

- hallitsee karieksen ja endodonttisten sairauksien ennaltaehkäisevät toimenpiteet ja lääkityksen

- ymmärtää ja hallitsee suun, hampaan ja juurikanavasysteemin biofilmin kontrolloinnin ja eliminoinnin sairauksien ehkäisyssä ja hallinnassa
- ymmärtää korjaavan ja endodonttisen hoidon materiaalien ominaisuudet, käyttö- ja vasta-aiheet, sekä osaa valita materiaalit tilanteenmukaisesti ja hallitsee niiden kliinisen käsittelyn myös yleisterveydellisesti tai hoitoteknisesti vaativilla potilailla
- hallitsee paikallisen ja systeemisen kivunhoidon erityisesti kasvojen alueen kipupotilailla
- osaa toteuttaa korjaavaa ja endodonttista hoitoa mikroskooppia hyödyntäen
- hallitsee konservatiivisen ja kirurgisen endodonttisen hoidon tekniikat
- osaa hoitaa korjaavan ja endodonttisen hoidon komplikaatiot
- hallitsee kokonais-, korjaavan ja endodonttisen hoidon suunnittelun ja toteuttamisen myös yleisterveydellisesti tai hammaslääketieteellisesti vaativilla potilailla
- ymmärtää hammasimplanttien mahdollisuudet ja rajoitteet kokonaishoidon osana
- osaa jakaa ja jaksottaa potilaan suun kokonaishoitoa perus- ja erikoissairaanhoidon välillä koko hoitotiimiä hyödyntäen

Koulutuksen yleiskuvaus

Kliiniseen hammashoitoon, painotusalana kariologia ja endodontia, erikoistuneet hammaslääkärit tutkivat ja hoitavat eri ikäisiä potilaita, joiden diagnostiikka ja hoito on yleis- tai suun terveydellisistä syistä tavanomaista vaativampaa. Kariologian ja endodontian alan erikoishammaslääkärikoulutuksen tavoitteena on perehdyttää hammaslääkäri alan vaativien kokonaishoitojen ja toimenpiteiden suunnitteluun ja toteuttamiseen. Lisäksi koulutus perehdyttää alan tieteelliseen tietoon ja tiedonhankintaan, ja antaa valmiudet jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen, erikoisalansa ja oman työyhteisönsä kehittämiseen sekä toimimiseen alan täydennyskouluttajana. Monipuolinen diagnostiikka, hampaiston ennusteen ja hoitolinjan määrittäminen sekä kuntouttavan hoidon suunnittelu ovat keskeisesti mukana koulutuksessa. Alan erikoishammaslääkärikoulutuksen suorittanut hammaslääkäri hallitsee vaativia alan diagnostisia menetelmiä sekä osaa suunnitella ja toteuttaa erikoisalan vaativaa sairauksien ennaltaehkäisyä ja hoitoa. Hammaslääketieteellisen materiaaliopin tuntemus on myös edellytyksenä erikoishammaslääkärin tehtävissä toimimiselle.

Koulutus on osaamisperusteinen ja sen kesto on vähintään 3 vuotta. Käytännön koulutuksesta vähintään 9 kuukautta suoritetaan potilashoidon tehtävissä

terveyskeskuksessa. Lisäksi käytännön koulutusta suoritetaan erikoissairaanhoidon tehtävissä yliopiston määrittelemällä tavalla. Koulutukseen kuuluu myös teoriakoulutusta sekä toimipaikkakoulutusta käsittäen kirjallisuuden referointeja, seminaareja, tapausselostuksia ja/tai demonstraatioita. Pääainetta tukevista ja täydentävistä sivuaineopinnoista sovitaan oman alan ja sivuaineen erikoisalan vastuuhenkilön kanssa. Sivuosa-alueiden opetussuunnitelmat löytyvät valtakunnallisilta verkkosivuilta. Lisäksi käytännön koulutukseen voi sisältyä päätoimista työtä kariologian ja endodontian alaan liittyvissä opetus- ja tutkimustehtävissä. Koulutukseen liittyen tulee suorittaa myös vähintään 10 opintopisteen laajuinen johtamiskoulutus. Erikoistuvan hammaslääkärin on suotavaa osallistua vähintään yhteen alan kansainväliseen kongressiin koulutuksen aikana ja laatia vähintään yksi kansallinen tai kansainvälinen tapausselostus-, tutkimus- tai katsausartikkeli.

Koulutuksen aikana toteutetaan jatkuvaa oppimisen arviointia, ja koulutuksen tavoitteiden saavuttamista arvioidaan säännöllisesti yhdessä lähikouluttajan tai erikoisalan vastuuhenkilön kanssa yliopiston määrittelemällä tavalla. Erikoistuvan tulee myös osallistua oman oppimisensa ja koulutuksensa toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin. Ennen koulutuksen päättymistä erikoistuvan tulee osoittaa yliopiston määrittämällä tavalla, että hänellä on kariologian ja endodontian alan erikoishammaslääkäriltä vaadittava osaaminen.

Koulutuksen aloittamisen edellytyksenä on laillistamisen jälkeen vähintään kahden vuoden työskentely päätoimisesti hammaslääkärin kliinisissä tehtävissä.

Koulutusohjelman suorittaminen

Koulutusohjelman vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on 3 vuotta. Koulutusajasta vähintään 9 kuukautta tulee suorittaa terveyskeskuksessa. Käytännön koulutusta tulee lisäksi suorittaa soveltuvin osin yliopistosairaalassa tai muussa yliopiston määrittelemässä erikoissairaanhoidon yksikössä.

Terveyskeskustyö

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen sisältyy vähintään 9 kuukauden terveyskeskusjakso. Jakso suoritetaan yliopiston hyväksymissä terveyskeskuksissa ja erikoistuvalle nimetään

terveyskeskuksessa lähikouluttaja. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.1. *Terveyskeskuskoulutusjakso*.

Käytännön koulutus

Työskentely on pääsääntöisesti valvottua hoitopalvelujen tuottamista yliopistosairaalassa, terveyskeskuksessa ja/tai muussa vastaavassa yliopiston hyväksymässä terveyspalveluja antavassa yksikössä. Suositeltavaa on, että terveyskeskuskoulutusjakso suoritetaan ennen erikoissairaanhoidon koulutusjaksoa tai -jaksoja.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentää asetuksen vaatima säännöllinen toimipaikkakoulutus. Toimipaikkakoulutusta järjestetään yliopistollisten keskussairaaloiden järjestämänä kliinisen hammashoidon erikoisalojen yhteisseminaareina ja/tai yliopistojen hyväksymissä koulutuspaikoissa koulutuspaikkasopimuksen mukaisesti työaikana 2–5 tuntia viikossa. Erikoistuvien edellytetään osallistuvan toimipaikkakoulutukseen koko erikoistumisen ajan.

Teoriakoulutus

Teoriakoulutuksen minimituntimäärä koko koulutusohjelman aikana on 80 tuntia. Teoriaopintoihin voi sisällyttää kurssimuotoista koulutusta yliopistojen jatko- ja täydennyskoulutuskeskuksissa, osallistumista kansainvälisiin kongresseihin ja muiden ulkopuolisten tahojen järjestämiin koulutustilaisuuksiin erikoisalan vastuuhenkilön hyväksynnän mukaisesti.

Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus (56/2015, muutettu asetuksilla 55/2020 ja 1240/2022) erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta määrittelee yhdeksi koulutuksen tavoitteeksi antaa valmiudet terveydenhuollon johtamiseen, hallintoon, suunnitteluun, moniammatilliseen yhteistyöhön sekä oppimisen ohjaamiseen ja osaamisen arviointiin työyhteisössä. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen kuuluu pakollisena 10 opintopisteen laajuiset johtamisopinnot. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.5. *Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot.*

Erikoistuvan hammaslääkärin ohjaus ja osaamisen arviointi

Erikoistuvan osaamisen karttumista seurataan säännöllisesti EPA-testien, 360-arvioinnin ja ohjauskeskustelujen avulla. Ohjauskeskusteluissa pääpaino on erikoistuvan itsereflektoinnissa. Opiskelija dokumentoi kliinisen osaamisen ja koulutusyksiköiden ulkopuolelta hankitun osaamisen (esim. kurssit, kongressit) käytännön ja teorian osaamisen karttumista lokikirjalla.

Koejakso

Koejakso on osa erikoistuvan osaamisen arviointia. Erikoistuvalle tulisi muodostua realistinen käsitys alan erikoislääkärin työstä ja omista edellytyksistään sekä motivaatiostaan kouluttautua alalle. Samalla kouluttajille muodostuu arvio erikoistuvan kiinnostuksesta hakea tietoa ja kehittää osaamistaan ja valmiuksiaan toimia erikoisalalle tyypillisissä työtehtävissä ja toimenpiteissä sekä kyvystä työskennellä alalle ominaisissa tiimeissä ja työyhteisössä. Koejaksolla arvioidaan myös erikoistuvan hammaslääkärin vuorovaikutustaitoja sekä mahdollista erityisosaamista ja paineensietokykyä.

Koejakson aikana seurataan erikoistuvan osaamisen kehitystä ja motivoituneisuutta ELSAan kirjattavien arviointikeskustelujen avulla. Koejakson arviointi tapahtuu ennalta sovittujen ja tiedoksi annettujen osaamistavoitteiden mukaisesti. Koejaksoa koskevat ohjeet löytyvät valtakunnallisilta verkkosivuilta. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.1. *Koejakso.*

Kuulustelu

Ajantasaiset valtakunnallisen erikoistumiskuulustelun vaatimukset ja ohjeet ilmoittautumiseen löytyvät kuulustelun valtakunnallisilta verkkosivuilta. Kuulustelussa noudatetaan aina viimeisimpiä kuulusteluvaatimuksia, riippumatta siitä, minä vuonna erikoistuva on opinto-oikeutensa saanut. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.2. *Kuulustelu*.

EPA-arvioinnit

Osaamisen tasoa ja kehittymistä seurataan EPA-arviointien perusteella. EPA (entrustable professional activity), suomeksi ”luottamukseen perustuva pätevyys”, on ennalta

määriteltyjen kriteerien mukaisen, erikoisalalle ominaisen toiminnon osaamisen karttumisen dokumentointi. Kariologian ja endodontian erikoistumiskoulutuksessa EPA-arvioinnissa keskitytään alan keskeisimpiin diagnostisiin ja kliinisiin tehtäviin.

Kariologian ja endodontian erikoishammaslääkärikoulutuksessa käytetään EPA-arviointia. Toistaiseksi erikoisalalle on määritetty 7 suoritettavaa EPAa. Suoritettavien EPA-arviointien määrä voi vaihdella erikoistuvien välillä, ja perustuu erikoistuvan, lähikouluttajien ja erikoisalan vastuuhenkilön arvioon erikoistuvan osaamisesta. Osaamisen arvioinnissa on käytössä seuraavat EPAt:

- Juurihoidon vaativuuden arviointi
- Operaatiomikroskoopin käyttö juurihoidossa
- Resiini-infitraatio
- Potilastapauskeskustelu – infektiofokussaneeraus
- Apikaali-HF:n tulkinta ja käyttö seurannassa
- Kliininen potilastapauskeskustelu - Potilaan tutkimus ja hoidon suunnittelu, kun syljen eritys on alentunut
- Biokeramian käyttö endodontiassa

Muut osaamisen arvioinnin menetelmät

Suoritelistaus valikoiduista toimenpiteistä ELSAan.

KLIININEN HAMMASHOITO: LASTEN HAMMASHOITO

Klinisk tandvård, Pedodonti

Clinical Dentistry, Pediatric Dentistry

Koulutusta antavat yliopistot

Helsingin, Itä-Suomen, Oulun, Tampereen ja Turun yliopisto

Koulutusohjelman osaamistavoitteet

Koulutusohjelman suoritettuaan lasten hammashoidon erikoishammaslääkäri:

- on perehtynyt lasten ja nuorten hammashoitoon sen kaikilta osa-alueilta

- omaa taidon etsiä tietoa ja nojautua toiminnassaan näyttöön perustuvaan tietoon
- hallitsee lasten erikoishammashoidon diagnostiikan, hoidon suunnittelun sekä toteutuksen ja suun sairauksien ennaltaehkäisyn sekä perusterveydenhuollossa että erikoissairaanhoidossa
- osaa suunnitella ja toteuttaa alansa erikoishoidon yhteistyössä muiden hammaslääketieteen ja lääketieteen erikoisalojen kanssa

Lisäksi lasten hammashoidon erikoishammaslääkärillä on valmius:

- toimia lasten suunterveyden puolestapuhujana yhteiskunnan kaikilla tasoilla
- toimia asiantuntijana lasten ja nuorten hyvinvointia koskevissa moniammatillisissa ryhmissä
- jakaa oman alansa tietoutta hammaslääkäreille ja muille terveydenhuollon ammattilaisille
- osallistua oman erikoisalansa tutkimukseen ja kehittämiseen
- huolehtia jatkuvasta ammatillisesta täydennyskoulutuksesta ja ammatillisesta kehittymisestä

Yksityiskohtaisemmat tavoitteet ovat EAPD:n (European Academy of Paediatric Dentistry) tavoitteiden mukaiset (Curriculum guidelines for Education and Training in Paediatric Dentistry).

Koulutuksen yleiskuvaus

Koulutus johtaa kliinisen hammashoidon (suuntautumisvaihtoehtona lasten hammashoito) erikoishammaslääkärin pätevyyteen.

Työskentely on pääsääntöisesti ohjattua hoitopalvelujen tuottamista yliopistosairaalassa, keskussairaalassa, terveyskeskuksessa tai muussa yliopiston hyväksymässä yksikössä. Yliopistosairaalassa tai keskussairaalassa koulutuksessa oleva hoitaa erikoissairaanhoitotasoista hammashoitoa vaativia lapsia ja nuoria ja toisaalta erikoissairaanhoidossa olevien potilaiden suun ja hampaiston sairaudet ja niiden ennaltaehkäisyn. Terveyskeskuksessa tai muussa yliopiston hyväksymässä yksikössä koulutuksessa oleva hoitaa erityistason lapsipotilaita.

Käytännön koulutuksen lisäksi koulutus pitää sisällään säännöllistä toimipaikkakoulutusta, teoriakoulutusta, seminaariesityksien tai vastaavien valmistamista ja tieteellistä työskentelyä, esimerkkinä posteri kansainvälisessä kongressissa tai osallistuminen tieteellisen artikkelin kirjoittamiseen. Erikoistuvan hammaslääkärin on suotavaa osallistua vähintään yhteen kansainväliseen lasten hammashoidon kongressiin koulutuksen aikana.

Koulutukseen sisältyy myös johtamiskoulutus ja lakisääteinen säteilysuojelukoulutus.

Koulutusohjelman suorittaminen

Koulutusohjelman vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on 3 vuotta. Koulutusajasta vähintään 9 kuukautta tulee suorittaa terveyskeskuksessa. Käytännön koulutusta tulee lisäksi suorittaa soveltuvin osin yliopistosairaalassa, keskussairaalassa tai muussa yliopiston hyväksymässä yksikössä.

Erikoistuvan tulee suorittaa hyväksytysti vaadittu käytännön koulutus kouluttajan ohjaamana yliopiston hyväksymässä erikoisalan koulutukseen tarkoitetussa virassa, toimessa tai tehtävässä sekä osallistua tänä aikana yliopiston hyväksymällä tavalla säännölliseen toimipaikkakoulutukseen, teoriakoulutukseen ja tieteelliseen työskentelyyn.

Erikoistuvan hammaslääkärin tulee lisäksi suorittaa hyväksytysti lasten hammashoidon valtakunnallinen erikoishammaslääkärikuulustelu.

Koulutukseen sisältyy vähintään yksi sivuosa-alue. Sivuosa-alueen suorittamisesta sovitaan kyseisen erikoisalan ja oman erikoisalan vastuuhenkilöiden kanssa. Sivuosa-alueiden opetussuunnitelmat löytyvät valtakunnallisilta verkkosivuilta.

Johtamiskoulutus ja lakisääteinen säteilysuojelukoulutus on suoritettava hyväksytysti.

Terveyskeskustyö

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen sisältyy vähintään 9 kuukauden terveyskeskusjakso. Jakso suoritetaan yliopiston hyväksymissä terveyskeskuksissa ja erikoistuvalle nimetään terveyskeskuksessa lähikouluttaja. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.1. *Terveyskeskuskoulutusjakso*.

Terveyskeskuksessa koulutuksessa oleva hoitaa erityistason lapsipotilaita.

Käytännön koulutus

Yliopistosairaalassa tai keskussairaalassa tehtävällä koulutusjaksolla erikoistuva hoitaa erikoissairaanhoitotasoista hammashoitoa vaativia lapsia ja nuoria ja toisaalta huolehtii erikoissairaanhoidossa olevien potilaiden suun ja hampaiston sairauksien hoidosta ja niiden ennaltaehkäisystä. Osan koulutusjaksoa muodostaa yleisanestesiassa tehtävien lasten hammashoidon toimenpiteiden toteuttaminen. Koulutusjakson laajuus ja sisältö muotoutuvat alueellisten palvelujärjestelmän osaamistarpeiden ja koulutusmahdollisuuksien mukaan.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentää asetuksen vaatima säännöllinen toimipaikkakoulutus. Toimipaikkakoulutusta järjestetään yliopistojen hyväksymissä koulutuspaikoissa koulutuspaikkasopimuksen mukaisesti työaikana 2–5 tuntia viikossa. Erikoistuvien edellytetään osallistuvan toimipaikkakoulutukseen koko erikoistumisen ajan.

Teoriakoulutus

Teoriakoulutusta tulee koulutuksen aikana suorittaa vähintään 120 tuntia. Teoriaopintoihin voi sisällyttää erikoistumista tukevaa, yliopiston järjestämää teoriaopetusta, ulkopuolisten tahojen järjestämää koulutusta ja osallistumisia kansainvälisiin kongresseihin alan erikoistumiskoulutuksen vastuuhenkilön hyväksynnän mukaisesti.

Teoriakoulutuksen osana erikoistuva valmistaa itse seminaariesityksiä erikseen sovittavalla tavalla, esimerkiksi 1–2 kertaa lukukaudessa, potilastyöhön nivoutuvista tai teoreettisemmista aihepiireistä. Koulutuksessa olevan on suotavaa osallistua valtakunnallisiin alan erikoistumiskoulutuksen yhteiskokouksiin.

Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus (56/2015, muutettu asetuksilla 55/2020 ja 1240/2022) erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta määrittelee yhdeksi koulutuksen tavoitteeksi antaa valmiudet terveydenhuollon johtamiseen, hallintoon, suunnitteluun, moniammatilliseen yhteistyöhön sekä oppimisen ohjaamiseen ja osaamisen arviointiin työyhteisössä. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen kuuluu pakollisena 10 opintopisteen laajuiset

johtamisopinnot. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.5. *Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot.*

Erikoistuvan hammaslääkärin ohjaus ja osaamisen arviointi

Erikoistumisen alussa erikoisalan vastuuhenkilö tekee yhdessä erikoistuvan hammaslääkärin kanssa koulutussuunnitelman. Koulutuksen edistymistä seurataan erikoistuvan pitämän lokikirjan, omien potilastapausten jatkuvan dokumentoinnin ja kouluttajan ja/tai erikoisalan vastuuhenkilön kanssa käytävien säännöllisten arviointi- ja palautekeskustelujen avulla. Osaamisen karttumista seurataan myös EPA-suoritteiden (entrustable professional activity eli luotettavasti osoitettu pätevyys) ja 360-arvioinnin avulla. Erikoistuvan tehtävänä on dokumentoida kertyneet opintosuoritteet sähköiseen erikoistumiskoulutuksen seurantajärjestelmään eli ELSAan. Koulutuksen aikana erikoistuva hammaslääkäri esittelee potilastapauksia, joiden hoidossa hänellä on ollut keskeinen rooli. Edellisten lisäksi erikoistuvan hammaslääkärin tulee suorittaa hyväksytysti lasten hammashoidon valtakunnallinen erikoishammaslääkärikuulustelu.

Koejakso

Koejakso on osa erikoistuvan osaamisen arviointia. Koejakson aikana seurataan erikoistuvan osaamisen kehitystä ja motivoituneisuutta ELSAan kirjattavien arviointikeskustelujen avulla. Koejakson arviointi tapahtuu ennalta sovittujen ja tiedoksi annettujen osaamistavoitteiden mukaisesti. Koejaksoa koskevat ohjeet löytyvät valtakunnallisilta verkkosivuilta. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.1. *Koejakso.*

Kuulustelu

Erikoistuvan hammaslääkärin tulee suorittaa hyväksytysti lasten hammashoidon valtakunnallinen erikoishammaslääkärikuulustelu.

Ajantasaiset valtakunnallisen erikoistumiskuulustelun vaatimukset ja ohjeet ilmoittautumiseen löytyvät kuulustelun valtakunnallisilta verkkosivuilta. Kuulustelussa noudatetaan aina viimeisimpiä kuulusteluvaatimuksia, riippumatta siitä, minä vuonna erikoistuva on opinto-oikeutensa saanut. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.2. *Kuulustelu*.

Jos sivuosa-alueen suorittamiseen sisältyy kuulustelu, sovitaan siitä kyseisen oppialan erikoistumiskoulutuksen vastuuhenkilön kanssa.

EPA-arvioinnit

Lasten hammashoidon erikoistumiskoulutukselle on laadittu 6 EPA-arviointia.

Koejakson aikana suoritettavat EPAt:

- Lapsen BW-kuvaus polikliinisella käynnillä (jos koejakso perusterveydenhoidossa)
- Resiini-infiltraatio (jos koejakso perusterveydenhoidossa)
- Maitomolaarin pulpotomia (jos koejakso erikoissairaanhoidossa)
- Teräskruunu (jos koejakso erikoissairaanhoidossa)
- Lapsipotilaan yleisanestesiassa tapahtuva hammashoito (jos koejakso erikoissairaanhoidossa)

Myöhemmässä vaiheessa käytössä olevat EPAt:

- Lapsen BW-kuvaus polikliinisella käynnillä
- Resiini-infiltraatio
- Maitomolaarin pulpotomia
- Teräskruunu
- Pitkäaikaissairaan lapsen poliklinikkakäynti
- Lapsipotilaan yleisanestesiassa tapahtuva hammashoito

Muut osaamisen arvioinnin menetelmät

Tällä hetkellä erikoisalla ei ole käytössä edellä kuvattujen lisäksi muita osaamisen arvioinnin menetelmiä.

KLIININEN HAMMASHOITO: PARODONTOLOGIA

Klinisk tandvård, Parodontologi

Clinical Dentistry, Periodontology

Koulutusta antavat yliopistot

Helsingin, Itä-Suomen, Oulun, Tampereen ja Turun yliopisto

Koulutusohjelman osaamistavoitteet

Koulutusohjelman tavoitteena on kouluttaa erikoishammaslääkäri, joka kykenee toimimaan alansa vaativissa tehtävissä. Koulutusohjelman suoritettuaan erikoishammaslääkäri:

- tuntee parodontaali- ja peri-implanttikudosten anatomian, fysiologian sekä patofysiologian, parodontaali- ja peri-implanttisairauksien epidemiologian, etiologian ja patogeneesin
- hallitsee kyseisten sairauksien diagnostiikan, ehkäisyn ja hoidon periaatteet ja toimenpiteet
- tuntee parodontaalisairauksien yleisterveydelliset vaikutukset
- tuntee yleissairauksien ja niiden hoitojen aiheuttamat muutokset ja vaikutukset parodontiumissa, osaa konsultoida lääketieteen asiantuntijoita sekä pyrkii löytämään yhteisen näkemyksen potilaiden ja muiden ammattilaisten kanssa hoitosuunnitelmien laatimisessa
- hallitsee vaativan parodontaalikirurgian mukaan lukien rekonstruktiiviset toimenpiteet
- hallitsee parodontaalisesti vaurioituneen hampaiston kuntoutuksen suunnittelun ja toteutuksen mukaan lukien implanttihoito sekä kykenee erikoishammaslääkäriyhteistyöhön tiimin jäsenenä
- on omaksunut jatkuvan oppimisen taidot ja kykenee arvioimaan kriittisesti omaa toimintaansa, tuntee muiden ammattilaisten roolit, vastuut ja osaamisen ja kunnioittaa niitä ja osaa johtaa moniammatillista tiimiä
- kykenee toimimaan erikoisalansa asiantuntijana terveydenhuollon henkilökunnan koulutuksessa ja osallistumaan erikoisalansa kehittämis- ja suunnittelutehtäviin
- on perehtynyt terveydenhuollon hallintoon ja sen johtamiseen

Koulutuksen yleiskuvaus

Parodontologian alan erikoishammaslääkärikoulutuksen tavoitteena on perehdyttää hammaslääkäri alan tiedonhankintaan ja näyttöön perustuvaan tietoon, antaa valmiudet

jatkuvaan ammatilliseen kehittymiseen sekä erikoisalansa ja oman työyhteisönsä kehittämiseen. Parodontologian alan erikoishammaslääkärikoulutuksen suorittanut hammaslääkäri hallitsee alan erikoishammashoidon diagnostiikan, hoidon suunnittelun sekä toteutuksen ja suun sairauksien ehkäisyn sekä perusterveydenhuollossa että erikoissairaanhoidossa. Lisäksi koulutuksen aikana perehdytään terveydenhuollon johtamiseen, hallintoon ja suunnitteluun, moniammatilliseen yhteistyöhön sekä oppimisen ohjaamiseen ja osaamisen arviointiin.

Koulutusohjelman suorittaminen

Koulutusohjelman vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on 3 vuotta. Koulutusajasta vähintään 9 kuukautta tulee suorittaa terveyskeskuksessa. Lisäksi käytännön koulutusta tulee suorittaa kouluttajan ohjaamana soveltuvin osin yliopiston hyväksymässä koulutukseen tarkoitetussa virassa, toimessa tai tehtävässä yliopistosairaalassa tai muussa yliopiston määrittelemässä koulutuspaikassa. Koulutusjärjestelyistä tulee huolehtia alueellisesti tarkoituksenmukaisella tavalla ottaen huomioon erikoistumiskoulutuksen tavoitteet sekä palvelujärjestelmän osaamistarpeet ja koulutusmahdollisuudet.

Koulutukseen sisältyy vähintään yksi sivuosa-alue. Pääosa-aluetta tukevista ja täydentävistä sivuosa-alueen opinnoista sovitaan erikoisalan vastuuhenkilön ja sivuosa-alueen vastuuhenkilön kanssa. Sivuosa-alueiden opetussuunnitelmat löytyvät valtakunnallisilta verkkosivuilta.

Lisäksi käytännön koulutukseen voi sisältyä päätoimista työtä parodontologian alaan liittyvissä opetus- ja tutkimustehtävissä. Pääosa-alueen koulutukseen kuuluu myös toimipaikan ulkopuolista koulutusta keskimäärin 40 tuntia vuodessa sekä toimipaikkakoulutusta käsittäen kirjallisuuden referointeja, seminaareja, tapausselostuksia ja demonstraatioita sekä mahdollinen kirjallinen työ. Lisäksi koulutuksen aikana suoritetaan vähintään 10 opintopisteen laajuinen johtamiskoulutus.

Terveyskeskustyö

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen sisältyy vähintään 9 kuukauden terveyskeskusjakso. Jakso suoritetaan yliopiston hyväksymissä terveyskeskuksissa ja erikoistuvalle nimetään

terveyskeskuksessa kouluttaja. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.1. *Terveyskeskuskoulutusjakso*.

Käytännön koulutus

Erikoishammaslääkärikoulutuksen tulee olla suunniteltua, ohjattua ja säännöllisesti arvioitua. Erikoistuva osallistuu kliiniseen työhön potilaita tutkivana ja hoitavana hammaslääkärinä hankkien erikoisalansa käytännön taidot asianomaisen yksikön palveluksessa olevan kouluttajan valvonnassa.

Käytännön työtä täydentävät säännölliset ohjatut toimipaikkakoulutustilaisuudet, joiden tarkoituksena on syventää tietämystä erikoisalasta. Koulutustilaisuudet voivat olla seminaareja, erikoistuvan itsensä laatimia ohjattuja seminaariesityksiä, demonstraatioita tai tilaisuuksia, jossa käydään järjestelmällisesti läpi oman erikoisalan ja terveydenhuollon kokonaisuuden keskeisiä kysymyksiä.

Käytännön koulutusta (yliopistosairaalan ulkopuolista koulutusta) voi suorittaa ainoastaan yliopiston hyväksymässä koulutusvirassa, -toimessa tai -tehtävässä.

Erikoisalan vastuuhenkilön hyväksymä käytännön koulutus erikoishammaslääkärin pätevyyttä edellyttävässä toimessa tai tehtävässä hyväksytään erikoiskoulutukseksi edellyttäen, että erikoistuva hammaslääkäri osallistuu varsinaisissa koulutustehtävissä oleville tarkoitettuun koulutukseen ja että hänellä on kouluttaja. Toimimista erikoisalan opetus- ja tutkimustehtävissä hyväksytään tapauskohtaisesti erikoistumiskoulutukseen erikoisalan vastuuhenkilön päätöksellä. Näissä tehtävissä toimiminen ei korvaa pakollista 9 kuukauden käytännön koulutusta terveyskeskuksessa.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentää asetuksen vaatima säännöllinen toimipaikkakoulutus. Toimipaikkakoulutusta järjestetään yliopistojen hyväksymissä koulutuspaikoissa koulutuspaikkasopimuksen mukaisesti työaikana. Erikoistuvien edellytetään osallistuvan toimipaikkakoulutukseen koko erikoistumisen ajan.

Erikoisalan opintoihin kuuluvat koulutustilaisuudet voivat olla esimerkiksi luentoja, seminaareja, demonstraatioita tai vastaavia. Niissä käydään järjestelmällisesti läpi oman

erikoisalan keskeisiä kysymyksiä. Erikoistuva osallistuu tilaisuuksiin mm. pitämällä seminaariesitelmiä. Tämän lisäksi erikoistuva voi tehdä tutkimustyötä.

Teoriakoulutus

Teoriakoulutus on perusopintoja syventävää ja alalla toimimisen kannalta tärkeitä aihekokonaisuuksia käsittelevää opetusta. Suoritettavien kurssien tulee muodostaa erikoistumisen kannalta mielekäs kokonaisuus. Suunnitelma teoriakoulutuksen eri osa-alueista tehdään henkilökohtaiseen koulutussuunnitelmaan. Erikoisalan vastuuhenkilö hyväksyy suunnitelman. Osallistuminen osoitetaan erillisellä todistuksella tai lokikirjamerkinnöillä. Koulutusyksiköt vastaavat hyväksyttyjen kurssien tasosta ja laadusta. Teoriaopintoihin voi sisällyttää kurssimuotoista yliopistojen järjestämää jatko- ja täydennyskoulutusta, osallistumista kansainvälisiin kongresseihin ja muiden ei-kaupallisten tahojen järjestämiin koulutustilaisuuksiin koulutuksen vastuuhenkilön hyväksynnän mukaisesti. Koulutuksen tulee tällöinkin täyttää teoriakoulutukselle asetetut vaatimukset.

Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus (56/2015, muutettu asetuksilla 55/2020 ja 1240/2022) erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta määrittelee yhdeksi koulutuksen tavoitteeksi antaa valmiudet terveydenhuollon johtamiseen, hallintoon, suunnitteluun, moniammatilliseen yhteistyöhön sekä oppimisen ohjaamiseen ja osaamisen arviointiin työyhteisössä. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen kuuluu pakollisena 10 opintopisteen laajuiset johtamisopinnot. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.5. *Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot.*

Erikoistuvan hammaslääkärin ohjaus ja osaamisen arviointi

Osaamisperustaisen koulutuksen aikana toteutetaan jatkuvaa oppimisen arviointia.

Osaamisen edistymistä seurataan koulutussuunnitelman, erikoistuvan hammaslääkärin pitämän lokikirjan sekä erikoistuvan ja kouluttajan tai erikoisalan vastuuhenkilön välisten arviointi- ja palautekeskusteluiden avulla. Erikoistuvan hammaslääkärin osaamisen karttumista seurataan lisäksi kuulustelujen, EPA-arviointien ja 360-arvioinnin avulla. Erikoistuva hammaslääkäri dokumentoi kliinisen osaamisen, koulutusyksiköiden

ulkopuolelta hankitun osaamisen (esim. kurssit, kongressit) sekä käytännön ja teorian osaamisen karttumisen ELSAan ja lokikirjaan. Edellisten lisäksi erikoistuvan hammaslääkärin tulee suorittaa hyväksytysti alan valtakunnallinen erikoishammaslääkärikuulustelu.

Koejakso

Koejakso on osa erikoistuvan osaamisen arviointia. Koejakson aikana seurataan erikoistuvan osaamisen kehitystä ja motivoituneisuutta ELSAan kirjattavien arviointikeskustelujen avulla. Koejakson arviointi tapahtuu ennalta sovittujen ja tiedoksi annettujen osaamistavoitteiden mukaisesti. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.1. *Koejakso.* Koejaksoa koskevat ohjeet löytyvät valtakunnallisilta verkkosivuilta.

Kuulustelu

Ennen koulutuksen päättymistä erikoistuvan tulee osoittaa yliopiston määrittämällä tavalla, että hänellä on parodontologian alan erikoishammaslääkäriltä vaadittava osaaminen, joka täyttää valtakunnalliset erikoisalakohtaiset osaamistavoitteet. Osaamisen todentaminen tapahtuu toistaiseksi valtakunnallisella erikoishammaslääkärikuulustelulla.

Ajantasaiset valtakunnallisen erikoishammaslääkärikuulustelun vaatimukset ja ohjeet ilmoittautumiseen löytyvät kuulustelun valtakunnallisilta verkkosivuilta. Kuulustelussa noudatetaan aina viimeisimpiä kuulusteluvaatimuksia, riippumatta siitä, minä vuonna erikoistuva on opinto-oikeutensa saanut. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.2. *Kuulustelu*.

Todistuksen suoritetusta erikoishammaslääkärikoulutuksesta antaa yliopisto.

EPA-arvioinnit

Parodontologian erikoishammaslääkärikoulutuksessa käytetään EPA-arviointia.

Koejakson aikana suoritettavat EPAt:

- Parodontologinen diagnostiikka I – anamneesi, potilaan kliininen ja radiologinen tutkiminen

- Parodontologinen diagnostiikka II – tutkimuslöydösten tulkinta, erotusdiagnostiikka ja diagnoosin asettaminen
- Parodontologinen ammatillinen instrumentointi
- Koejakson geneerinen arviointi (Hämähäkkiverkkomalli)
- Peri-implanttimukosiitin (PM) ja peri-implantiitin (PI) diagnostiikka ja ei-kirurginen hoito

Koejakson jälkeen suoritettavat EPAt:

- Implanttihoidon suunnittelu – potilasvalinta
- Furkaatiovaurioiden hoito
- Akuutit tilanteet parodontiumin alueella (parodontaaliabsessi)
- Nekrotisoivat parodontaalisairaudet
- Parodontologia – toimintamalli
- Näyttöön perustuva hammaslääketiede – potilaan ongelman ratkaisu tietohaun perusteella
- Parodontiitin kirurginen hoito – Parodontologinen läppäleikkaus ja resektiivinen taskueliminaatio
- Parodontiitin kirurginen hoito – Furkaatiovaurion kirurginen hoito
- Parodontiitin kirurginen hoito – Vertikaalisten luutaskujen regeneratiivinen kirurginen hoito
- Peri-implantiitin kirurginen hoito

Muut osaamisen arvioinnin menetelmät

Tällä hetkellä erikoisalla ei ole käytössä edellä kuvattujen lisäksi muita osaamisen arvioinnin menetelmiä.

KLIININEN HAMMASHOITO: PROTETIIKKA JA PURENTAFYSIOLOGIA

Klinisk tandvård, Oral protetik och bettfysiologi

Clinical Dentistry, Prosthetic Dentistry and Stomatognathic Physiology

Koulutusta antavat yliopistot

Helsingin, Itä-Suomen, Oulun, Tampereen ja Turun yliopisto

Koulutusohjelman osaamistavoitteet

Jatkokoulutusohjelman päämääränä on antaa opiskelijalle valmiudet hallita laaja-alaisesti kliinisen hammashoidon osa-alue, painotusalana protetiikka ja purentafysiologia. Monipuolinen diagnostiikka ja hoidon suunnittelu ovat keskeisesti mukana koulutuksessa. Tälle perustalle erikoistuva syventää tietojaan ja taitojaan painotusalallaan ja itse valitsemallaan yhdellä sivuosa-alueella.

Protetiikan ja purentafysiologian käytännön koulutus on hoitopalvelujen tuottamista, johon sisältyy oman erikoisalan vaativien potilastapausten diagnostiikka, hoidon suunnittelu ja sen toteutus siten, että ne kattavat kaikki protetiikan ja purentaelimistön kivun/ toimintahäiriöiden keskeiset osa-alueet. Hammasprotetiikan ja purentafysiologian erikoistumiskoulutuksen tavoitteena on, että erikoishammaslääkäriksi valmistunut

- hallitsee proteettisen potilaan tutkimisen ja diagnostiikan
- osaa suunnitella ja toteuttaa laaja-alaisen hammas- tai implanttikantoisen purennan kuntoutuksen kiinteällä ja irrotettavalla protetiikalla
- osaa arvioida proteettisen hoidon prognoosin ja hallitsee ylläpitohoidon
- hallitsee kasvokivun diagnostiikan, erotusdiagnostiikan ja hoidon yhteistyössä lääketieteen eri erikoisalojen kanssa sekä tähän liittyvän lähetekäytännön
- hallitsee vaikea-asteisen purentaelimistön kivun/toimintahäiriön diagnostiikan ja hoidon
- pystyy toimimaan moniammatillisen hoitotiimin jäsenenä sekä asiantuntijana erikoisalaa koskevissa kysymyksissä
- kykenee seuraamaan ja ymmärtämään erikoisalan kehitystä ja kirjallisuutta

Koulutuksen yleiskuvaus

Erikoishammaslääkärikoulutuksen suorittamiseksi hammaslääkärin tulee suorittaa hyväksytysti koulutusohjelmassa vaadittu käytännön koulutus kouluttajan ohjaamana yliopiston hyväksymässä erikoisalan koulutukseen tarkoitetussa virassa, toimessa tai tehtävässä sekä osallistua tänä aikana yliopiston hyväksymällä tavalla säännölliseen

toimipaikkakoulutukseen, suorittaa yliopiston hyväksymä teoriakoulutus, osallistua oman oppimisensa ja koulutuksensa toimivuuden kehittämiseen ja arviointiin sekä osoittaa yliopistojen yhdessä ja yhtenäisesti määrittelemällä tavalla, että hänellä on erikoishammaslääkäriltä vaadittava osaaminen.

Koulutusohjelman vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on 3 vuotta. Koulutusajasta vähintään 9 kuukautta tulee suorittaa terveyskeskuksessa. Käytännön koulutusta tulee lisäksi suorittaa soveltuvin osin yliopistosairaalassa tai muussa yliopiston määrittelemässä erikoissairaanhoidon yksikössä.

Yliopistosairaalan ulkopuolisen koulutuksen tulee perustua hyväksyttyyn koulutussopimukseen. Koulutukseen voi sisältyä enintään 1 vuoden päätoiminen työ protetiikkaan ja purentafysiologiaan liittyvissä opetus- ja tutkimustehtävissä, kuitenkin siten, että päätoimisen protetiikan ja purentafysiologian alalta suoritettavan tutkimuksen osuus on enintään 6 kuukautta.

Protetiikan ja purentafysiologian teoriakoulutus koostuu kurssimuotoisesta koulutuksesta, toimipaikkakoulutuksesta sekä toimimisesta erikoisalan~~sa~~ kouluttajana ja/tai opettajana.

Koulutusohjelman suorittaminen

Koulutusohjelman vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on 3 vuotta. Koulutusajasta vähintään 9 kuukautta tulee suorittaa terveyskeskuksessa.

Terveyskeskustyö

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen sisältyy vähintään 9 kuukauden terveyskeskusjakso. Jakso suoritetaan yliopiston hyväksymissä terveyskeskuksissa ja erikoistuvalle nimetään terveyskeskuksessa lähikouluttaja. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.1. *Terveyskeskuskoulutusjakso*.

Käytännön koulutus

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentää asetuksen vaatima säännöllinen toimipaikkakoulutus. Toimipaikkakoulutusta järjestetään yliopistojen hyväksymissä koulutuspaikoissa

koulutuspaikkasopimuksen mukaisesti työaikana 2–5 tuntia viikossa. Erikoistuvien edellytetään osallistuvan toimipaikkakoulutukseen koko erikoistumisen ajan.

Teoriakoulutus

Painotusalaan keskittyvä koulutus käsittää vähintään 2,5 vuotta kokonaiskoulutusajasta. Kurssimuotoinen koulutus koostuu paikallisista, valtakunnallisista ja kansainvälisistä erikoisalan kongresseista ja koulutustilaisuuksista tai muista soveltuvista koulutustilaisuuksista, jotka vastuuhenkilö on hyväksynyt teoriakoulutukseksi. Teoriakoulutukseen voi sisältyä myös osallistumista hammaslääketieteen lisensiaatin perusopetukseen. Teoriakoulutuksen laajuus on vähintään 150 tuntia erikoistumisaikana.

Pääainetta tukevia ja täydentäviä sivuaineopintoja tulee kuulua koulutukseen henkilökohtaisessa koulutussuunnitelmassa sovitulta erikoisalalta. Protetiikan ja purentafysiologian sivuosa-alueen opintoja suorittava perehtyy ko. alueen potilashoitoon, osallistuu toimipaikkakoulutukseen ja suorittaa sivuosa-alueen kuulustelun. Sivuosa-alueiden opetussuunnitelmat löytyvät valtakunnallisilta verkkosivuilta.

Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus (56/2015, muutettu asetuksilla 55/2020 ja 1240/2022) erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta määrittelee yhdeksi koulutuksen tavoitteeksi antaa valmiudet terveydenhuollon johtamiseen, hallintoon, suunnitteluun, moniammatilliseen yhteistyöhön sekä oppimisen ohjaamiseen ja osaamisen arviointiin työyhteisössä. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen kuuluu pakollisena 10 opintopisteen laajuiset johtamisopinnot. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.5. *Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot.*

Erikoistuvan hammaslääkärin ohjaus ja osaamisen arviointi

Osaamisen tavoitteet määritellään henkilökohtaisessa koulutussuunnitelmassa, joka laaditaan koulutusjakson alussa. Osaamisen karttumista arvioidaan neljännesvuosittain kulloisessakin toimipaikassa nimetyn kouluttajan kanssa. Kouluttaja raportoi erikoisalan vastuuhenkilölle tavoitteiden toteutumisesta. Asetettujen tavoitteiden seurannassa käytetään apuna erikoistuvan pitämää lokikirjaa teoriakoulutuksen ja kliinisten suoritteiden

osalta. Osaamisen karttumista arvioidaan EPOjen osalta käyttäen itsearviointia ja kouluttajan antamaa arviointia, jotka käydään lukukausittain läpi sen hetkisen kouluttajan kanssa palautekeskustelussa. Osaamista arvioidaan myös valtakunnallisella kirjallisella kuulustelulla.

Koejakso

Koejakso on osa erikoistuvan osaamisen arviointia. Koejakson aikana seurataan erikoistuvan osaamisen kehitystä ja motivoituneisuutta ELSAan kirjattavien arviointikeskustelujen avulla. Koejakson arviointi tapahtuu ennalta sovittujen ja tiedoksi annettujen osaamistavoitteiden mukaisesti. Koejaksoa koskevat ohjeet löytyvät valtakunnallisilta verkkosivuilta. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.1. *Koejakso.*

Kuulustelu

Ajantasaiset valtakunnallisen erikoistumiskuulustelun vaatimukset ja ohjeet ilmoittautumiseen löytyvät kuulustelun valtakunnallisilta verkkosivuilta. Kuulustelussa noudatetaan aina viimeisimpiä kuulusteluvaatimuksia, riippumatta siitä, minä vuonna erikoistuva on opinto-oikeutensa saanut. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.2. *Kuulustelu*.

EPA-arvioinnit

Osaamisen tasoa ja kehittymistä seurataan EPA-arviointien ~~(etapit)~~ perusteella. Protetiikan ja purentafysiologian erikoistumiskoulutuksessa EPA-arvioinneissa keskitytään alan keskeisimpiin diagnostisiin ja kliinisiin tehtäviin.

Koulutuksen aikana tulee suorittaa hyväksytysti 10–20 protetiikan ja purentafysiologian EPAa nousujohteisesti siten, että ne vastaavat sen hetkisen osaamistason vaatimuksia. Suoritettavien EPA-arviointien määrä voi vaihdella erkoistuvien välillä, ja perustuu erikoistuvan aiemman hankkiman ammatillisen osaamisen tunnistamiseen sekä lähikouluttajien ja protetiikan ja purentafysiologian erikoisalan vastuuhenkilön arvioon erikoistuvan osaamisesta.

Protetiikan osalta EPA-arvioinnit koostuvat potilaan purennan kuntoutuksesta irrotettavilla osaproteeseilla, kiinteillä hammaskantoisilla kruunu- ja siltaproteeseilla sekä

implanttikiinnitteisillä rakenteilla. Purentafysiologian osalta EPA-arviointi sisältää TMD-potilaan tutkimisen, diagnostiikan ja hoidon eri osa-alueiden arvioinnit mukaan lukien vaikea-asteisen kipupotilaan moniammatillisena yhteistyönä toteutettavan hoidon.

Osaamisen arvioinnissa on käytössä seuraavat EPAt:

- Irrotettavan proteesin pohjaus
- DC/TMD Axis I: kliininen tutkimus ja diagnostiikka
- Hammasproteettisen hoidon tarpeen arvioiminen
- Kuluneen purennan hoidon suunnittelu
- Stabilisaatiokiskohoidon suunnittelu ja toteutus
- TMD potilaan arviointi ja hoidon suunnittelu DC-TMD Axis II protokollan mukaisesti
- Hampaan kruunupreparaatio
- Siltaproteesin tukihampaiden preparointi ja purennan suhteiden korjaaminen

Muut osaamisen arvioinnin menetelmät

Valtakunnallinen erikoishammaslääkärikuulustelu

SUU- JA LEUKAKIRURGIA

Oral och maxillofacial kirurgi

Oral and Maxillofacial Surgery

Koulutusta antavat yliopistot

Helsingin, Itä-Suomen, Oulun, Tampereen ja Turun yliopisto

Koulutusohjelman osaamistavoitteet

Koulutusohjelman tavoitteena on kouluttaa suu- ja leukakirurgian erikoishammaslääkäreitä, jotka kykenevät toimimaan alansa erikoishammaslääkärin tehtävissä siten, että he

- hallitsevat suu- ja leukakirurgian alaan kuuluvien sairauksien epidemiologian, syyt, patogeneesin, diagnostiikan, hoidon, lääkinnällisen kuntoutuksen ja ehkäisyn

- kykenevät hoitamaan suun ja kasvojen alueen vammojen ja sairauksien äkilliset sairaustapaukset
- kykenevät itsenäisesti suorittamaan suun ja kasvojen alueen vammojen ja sairauksien diagnostiset ja hoidolliset toimenpiteet
- kykenevät kriittisesti perehtymään erikoisalansa tieteelliseen tietoon ja tiedonhankintaan sekä tuottamaan tieteellistä aineistoa
- kykenevät toimimaan suu- ja leukakirurgian erityiskysymysten konsulttina ja opettajana terveydenhuollon henkilökunnan koulutuksessa
- kykenevät osallistumaan eri lääketieteen ja hammaslääketieteen erikoisalojen väliseen yhteistyöhön
- kykenevät toimimaan osana moniammatillista ryhmää
- ovat perehtyneitä terveydenhuollon hallintoon

Koulutuksen yleiskuvaus

Koulutusohjelma keskittyy hampaiston, suun, leukojen ja kasvojen alueen sairauksien ja vammojen tunnistamiseen, ehkäisyyn ja kirurgiseen sekä muuhun hoitoon. Koulutuksensa jälkeen erikoistuva pystyy diagnosoimaan ja hoitamaan mm. dentoalveolaarisia tauteja, skeletaalisia purentavirheitä, kasvoluiden murtumia, suun ja leukojen alueen infektioita, kasvaimia, ylempien hengitysteiden ilmatien ongelmia, leukanivelen sairauksia, kasvojen alueen kipua sekä kirurgisen hoidon erityyppisiä komplikaatioita.

Suu- ja leukakirurgian erikoisalalla tietokoneavusteinen kirurgia, navigointitekniikkaan perustuva kirurgia, 3D-teknologia ja simulaatio ovat keskeisiä, joten erikoistumiskoulutuksessa perehdytään soveltuvin osin näihin tekniikoiden käyttöön mm. suun, leuan ja kasvojen alueen onkologiassa, rekonstruktiivisessa kirurgiassa ja kasvo-ortopedisissa hoidoissa.

Käytännön koulutus muodostuu pääasiassa sairaaloiden suu- ja leukakirurgian yksiköissä oppialan erikoishammaslääkärin / erikoislääkärin ohjauksessa työskentelystä. Edellytyksenä on myös alan päivystykseen osallistuminen. Erikoistuva saa itsenäiseen ja kriittiseen toimintaan valmistavaa teoreettista ja kliinistä koulutusta, jonka takia koulutus on jaettu osaamisperusteisiin jaksoihin (Taulukko: Suu- ja leukakirurgian osaamisalueet). Osaamistavoitteiden toteutumista seurataan säännöllisesti koko koulutuksen ajan lokikirjan

ja/tai portfolion avulla. Edistymishaastattelujen perusteella sovitaan erikoistuvan kanssa yksilöllisestä ohjauksesta.

Koulutusohjelman suorittaminen

Koulutusohjelman vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on vähintään 5 vuotta. Koulutusajasta vähintään 9 kuukautta tulee suorittaa terveyskeskuksessa.

Muualla kuin yliopistosairaalassa tapahtuvan erikoisalakohtaisen koulutuksen pituuden on suositeltavaa olla 9 kuukauden terveyskeskuskoulutusjakson lisäksi vähintään 1 vuosi.

Käytännön koulutuksen lisäksi koulutukseen kuuluu toimipaikkakoulutus, teoriakoulutus, johtamisopinnot, säteilysuojelukoulutus sekä tieteellisen tutkimuksen perusteet. Lisäksi koulutukseen kuuluu lääketieteen täydentäviä opintoja.

Terveyskeskustyö

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen sisältyy vähintään 9 kuukauden terveyskeskusjakso. Jakso suoritetaan yliopiston hyväksymissä terveyskeskuksissa ja erikoistuvalle nimetään terveyskeskuksessa lähikouluttaja. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.1. *Terveyskeskuskoulutusjakso*.

Sisällön hyväksymisestä vastaa erikoisalan vastuuhenkilö.

Käytännön koulutus

Suu- ja leukakirurgian eriytyvä koulutus suoritetaan pääsääntöisesti sairaaloiden suu- ja leukasairauksien yksiköissä. Jokaiselle koulutuksessa olevalle laaditaan henkilökohtainen koulutussuunnitelma. Koulutukseen sisältyy 17 osaamisaluetta (Taulukko: Suu- ja leukakirurgian erikoishammaslääkärin osaamisalueet), joiden perusteella suunnitellaan koulutuskierrot. Näiden perusteella järjestetään arviointi- ja palautetilaisuuksia. Oleellista koulutuksessa on sen monipuolisuus.

Suu- ja leukakirurgian erikoishammaslääkärin osaamisalueet:

- Diagnostiikka
- Suun ja leukojen alueen patologia

- Perioperatiivinen hoito
- Perehtyminen soveltuvin osin anestesiologiaan ja tehohoitoon
- Kipu ja kivunlievitys
- Dentoalveolaarinen kirurgia
- Suun ja leukojen alueen infektiot
- Hyvänlaatuiset kasvaimet ja kystat
- Traumatologia
- Ortognaattinen kirurgia
- Preproteettinen kirurgia ja implantologia
- Leukanivelet
- Onkologia
- Rekonstruktiivinen kirurgia
- Perehtymisjakso soveltuvin osin halkio- ja kraniofasiaalisiin rakennepoikkeamiin
- Perehtyminen soveltuvin osin kasvojen ja kaulan alueen korjaavaan kirurgiaan
- Tieteellinen koulutus

Koulutuksen aikana erikoistuva hammaslääkäri saa käytännön kliinistä kokemusta poliklinikalla, avohoidossa, vuodeosastolla, leikkaussalissa ja päivystysosastolla. Koulutukseen kuuluu mm. pohdintaa omasta ammatillisesta toiminnasta ja kehittymisestä, palautteen antamisesta ja saamisesta sekä tieteelliseen näyttöön perustuvasta potilastyön arvioinnista.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentää säännöllinen toimipaikkakoulutus. Toimipaikkakoulutusta järjestetään yliopistojen hyväksymissä koulutuspaikoissa koulutuspaikkasopimuksen mukaisesti työaikana 2–5 tuntia viikossa. Erikoistuvien edellytetään osallistuvan toimipaikkakoulutukseen koko erikoistumisen ajan.

Teoriakoulutus

Koulutukseen kuuluu lääketieteen täydentäviä opintoja, joiden tavoitteena on perehdyttää erikoistuva suu- ja leukakirurgian erikoishammaslääkärin työssä tarvittaviin lääketieteen tietoihin ja taitoihin. Koulutus suoritetaan pääsääntöisesti tiedekunnan lääketieteen perusopetuksen kursseilla. Täydentävä koulutus voi käsittää myös muita teoreettisia

opintoja ja kliinistä työtä. Opinnoista tehdään henkilökohtainen koulutussuunnitelma erikoisalan vastuuhenkilön kanssa. Suu- ja leukakirurgian erikoishammaslääkärikoulutukseen kuuluu lääketieteen täydentäviä opintoja alla lueteltujen osaamistavoitteiden mukaisesti. Näiden asiakokonaisuuksien oppiminen edellyttää noin 60 opintopistettä lääketieteen opintoja:

- korva-, nenä- ja kurkkutaudit: erikoishammaslääkärin tulee ymmärtää suun ja leukojen alueen kasvainten hoidon periaatteet, ylähengitysteiden infektioiden ja niiden komplikaatioiden hoidon periaatteet
- keuhkosairaudet: tulee ymmärtää uniapnean diagnostiikan ja hoidon periaatteet
- fysiatria: tulee ymmärtää tuki- ja liikuntaelimistön sairauksien yhteys kasvojen alueen kiputiloihin
- onkologia: tulee ymmärtää suun ja leukojen alueen kasvainten onkologisten hoitojen periaatteet
- neurologia: tulee tuntea neurologisten sairauksien yhteys suun- ja leukojen alueen sairauksiin
- radiologia: tulee perehtyä erikoisalalla tarvittaviin pään ja kaulan alueen kuvantamismenetelmiin
- ortopedia ja traumatologia: tulee tuntea traumapotilaan hoidon yleiset periaatteet
- neurokirurgia: tulee tuntea pään alueen traumapotilaan hoidon yleiset periaatteet
- anestesiologia ja tehohoito: tulee ymmärtää alan perusteita liittyen leikkauspotilaan hoitoon
- silmätaudit: tulee ymmärtää kasvotraumojen yhteys silmien toimintaan
- sisätaudit: tulee tuntea ja ymmärtää yleissairauksien yhteys suun ja leukojen sairauksiin

Lääketieteen täydentävien opintojen lisäksi koulutukseen kuuluu muuta teoriakoulutusta vähintään 140 tuntia. Kurssimuotoinen koulutus on suositeltavaa suorittaa laajoina kokonaisuuksina suu- ja leukakirurgian keskeisiltä alueilta.

Koulutuksen aikana erikoistuva perehtyy tieteelliseen kirjoittamiseen ja tekee itsenäisesti tai osallistuu yhteistyönä tieteellisen julkaisun, kirjallisuuskatsauksen tai potilastapausselostuksen kirjoittamiseen, joka on tarkoitettu julkaisuksi kansainväliseen tai kansalliseen julkaisusarjaan.

Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus (56/2015, muutettu asetuksilla 55/2020 ja 1240/2022) erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta määrittelee yhdeksi koulutuksen tavoitteeksi antaa valmiudet terveydenhuollon johtamiseen, hallintoon, suunnitteluun, moniammatilliseen yhteistyöhön sekä oppimisen ohjaamiseen ja osaamisen arviointiin työyhteisössä. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen kuuluu pakollisena 10 opintopisteen laajuiset johtamisopinnot. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.5. *Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot.*

Erikoistuvan hammaslääkärin ohjaus ja osaamisen arviointi

Erikoistuvalle laaditaan yksilöllinen koulutussuunnitelma ja hänelle nimetään henkilökohtainen lähikouluttaja. Kirurgisten toimenpiteiden tulee soveltuvin osin vastata laadultaan ja määrältään kansallisesti sovittuja kriteereitä, joita seurataan lokikirjan avulla. Erikoistuva hammaslääkäri osallistuu oman oppimisensa arviointiin sekä koulutuksensa kehittämiseen.

Koulutuksen etenemistä seurataan lokikirjan lisäksi säännöllisissä arviointi- ja palautekeskusteluissa käytännön kouluttajan ja erikoisalan vastuuhenkilön kanssa. Erikoistuvan kehittymistä edistetään yksilöllisen ja oppimista tukevan palautteen avulla. Osaamista arvioidaan myös valtakunnallisella kirjallisella kuulustelulla.

Koejakso

Koejakso on osa erikoistuvan osaamisen arviointia. Koejakson aikana seurataan erikoistuvan osaamisen kehitystä ja motivoituneisuutta ELSAan kirjattavien arviointikeskustelujen avulla. Koejakson arviointi tapahtuu ennalta sovittujen ja tiedoksi annettujen osaamistavoitteiden mukaisesti. Koejaksoa koskevat ohjeet löytyvät valtakunnallisilta verkkosivuilta. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.1. *Koejakso.*

Kuulustelu

Erikoistuvan on koulutuksensa lopussa suoritettava hyväksytysti valtakunnallinen kuulustelu. Vaihtoehtoisesti erikoistuva voi suorittaa UEMS/Oral and Maxillo-Facial

Surgery Sectionin järjestämän kirjallisen tasotestin (Pre-specialisation Assessment) vähintään kansainvälisin keskiarvopistein.

Ajantasaiset valtakunnallisen erikoistumiskuulustelun vaatimukset ja ohjeet ilmoittautumiseen löytyvät kuulustelun valtakunnallisilta verkkosivuilta. Kuulustelussa noudatetaan aina viimeisimpiä kuulusteluvaatimuksia, riippumatta siitä, minä vuonna erikoistuva on opinto-oikeutensa saanut. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.2. *Kuulustelu*.

EPA-arvioinnit

Suu- ja leukakirurgian erikoishammaslääkärikoulutuksessa osaamisen arvioinnissa on käytössä seuraavat EPAt:

Koejakso

- Dokumentointi sairauskertomukseen
- Päivystyspotilaan hoidon kiireellisyyden arviointi
- Suun ja leukojen alueen infektioiden diagnostiikka
- Monisairaan potilaan hampaiston saneeraus

Muut

- Alaleuan viisaudenhampaan leikkauksellinen poisto
- Komplisoitunut kasvomurtuma. Potilaan tutkiminen ja hoidon suunnittelu
- Komplisoitunut kasvomurtuma. Leikkaushoito
- Purennankorjausleikkaus. Potilaan tutkiminen ja hoidon suunnittelu
- Purennankorjausleikkaus. Leikkaushoito
- Suun ja kasvojen alueen vaativan kudospuutoksen korjaus. Rekonstruktioleikkauksen suunnittelu
- Implantoinnin suunnittelu
- Implantointi

Muut osaamisen arvioinnin menetelmät

Seurantakeskustelut

TERVEYDENHUOLTO

Munhälsovård

Oral Public Health

Koulutusta antavat yliopistot

Helsingin, Itä-Suomen, Oulun, Tampereen ja Turun yliopisto

Koulutusohjelman osaamistavoitteet

Koulutusohjelman suoritettuaan terveydenhuollon erikoishammaslääkäri

- tuntee terveyden edistämisen, ehkäisevän terveydenhuollon ja terveyserojen vähentämisen perusteet ja keinot, yksilö-, yhteisö-, ja yhteiskuntatasolla
- hallitsee terveydenhuollon toimintatapojen perusteena olevan tieteellisen tiedon karttumisprosessin sekä osaa tuottaa, kriittisesti arvioida ja soveltaa tutkimustietoa oman toimintaympäristön tarpeisiin
- osaa arvioida väestön terveyspalvelujen tarvetta, niiden vaikuttavuutta, tehokkuutta ja laatua ja asiakas- ja potilasturvallisuutta.
- tuntee terveydenhuollon keskeiset säädökset sekä terveydenhuollon suunnittelu- ja päätöksentekojärjestelmän
- tuntee terveydenhuollon organisoinnin ja rahoituksen sekä moniammatillisen johtamisen osa-alueet, osaa soveltaa johtamisen perusteita käytäntöön ja kykenee johtamaan terveydenhuollon yksikköä
- hallitsee itsensä johtamisen periaatteet ja kykenee arvioimaan toimintaansa
- hallitsee ammatillisen etiikan mukaisen toiminnan
- osaa viestiä ymmärrettävästi ja vaikuttavasti eri kohderyhmille ja eri kanavissa terveydestä ja siihen yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatasolla vaikuttavista tekijöistä.
- hallitsee jatkuvan ammatillisen kouluttautumisen ja kehittymisen toimintamallin ja sen soveltamisen palvelujärjestelmän muutoksessa

Koulutuksen yleiskuvaus

Koulutus sisältää teoreettisia opintoja, käytännön koulutuksen ja valtakunnallisen kuulustelun. Koulutus perustuu opintojen edetessä tarkentuvaan henkilökohtaiseen koulutussuunnitelmaan, jossa hyödynnetään etappeja. Koulutuksen pohjana ovat erikoistuvan ja kouluttajan yhdessä laatimat yksilölliset osaamistavoitteet.

Koulutusohjelman suorittaminen

Koulutusohjelman vähimmäispituus täysipäiväisenä ohjattuna opiskeluna on 3 vuotta, ja se sisältää teoreettisia opintoja, johtamisopinnot, käytännön koulutuksen, terveyskeskustyön ja valtakunnallisen kuulustelun. Koulutusajasta vähintään 9 kuukautta tulee suorittaa terveyskeskuksessa.

Terveyskeskustyö

Kaikkien erikoisalojen koulutukseen sisältyy vähintään 9 kuukauden terveyskeskusjakso. Jakso suoritetaan yliopiston hyväksymissä terveyskeskuksissa ja erikoistuvalle nimetään terveyskeskuksessa lähikouluttaja. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.1. *Terveyskeskuskoulutusjakso*.

Käytännön koulutus

Käytännön koulutus suoritetaan yliopiston hyväksymässä erikoisalan koulutukseen soveltuvassa organisaatiossa (esim. yliopisto, sosiaali- ja terveysministeriö, Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, Kansaneläkelaitos, Lupa- ja valvontavirasto, hyvinvointialue ja muu terveyspalvelujen tuottaja), jossa työtehtäviin kuuluu terveyspalvelujärjestelmän suunnittelu-, seuranta-, tutkimus- ja arviointitehtäviä sekä johtamista. Käytännön koulutukseen sisältyy toimipaikkakoulutus käsittäen organisaation kokoukset, seminaarit, koulutustilaisuudet ym. säännöllisen toiminnan.

Toimipaikkakoulutus

Käytännön työtä täydentää asetuksen vaatima säännöllinen toimipaikkakoulutus. Toimipaikkakoulutusta järjestetään yliopistojen hyväksymissä koulutuspaikoissa koulutuspaikkasopimuksen mukaisesti työaikana 2–5 tuntia viikossa. Erikoistuvien edellytetään osallistuvan toimipaikkakoulutukseen koko erikoistumisen ajan.

Teoriakoulutus

Teoriaopintoja tulee olla vähintään 60 opintopistettä, johon sisältyy johtamisopinnot (ks. kohta 8.). Lisäksi laaditaan 20 opintopisteen laajuinen tutkielma. Teoriaopinnot suunnitellaan niin, että ne muodostavat yhtenäisen kokonaisuuden, joka rakentuu opiskelijan aiemman tiedon ja kokemuksen sekä henkilökohtaisten tavoitteiden mukaan. Tutkielman avulla opiskelija osoittaa osaavansa tuottaa, kriittisesti arvioida ja soveltaa tutkimustietoa ~~oman~~ toimintaympäristönsä tarpeisiin.

Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot

Sosiaali- ja terveysministeriön asetus (56/2015, muutettu asetuksilla 55/2020 ja 1240/2022) erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutuksesta määrittelee yhdeksi koulutuksen tavoitteeksi antaa valmiudet terveydenhuollon johtamiseen, hallintoon, suunnitteluun, moniammatilliseen yhteistyöhön sekä oppimisen ohjaamiseen ja osaamisen arviointiin työyhteisössä. Tämän tavoitteen toteuttamiseksi erikoislääkäri- ja erikoishammaslääkärikoulutukseen kuuluu pakollisena 10 opintopisteen laajuiset johtamisopinnot. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.5. *Erikoistuvan lääkärin ja hammaslääkärin johtamisopinnot.*

Erikoistuvan hammaslääkärin ohjaus ja osaamisen arviointi

Jokainen erikoistuva hammaslääkäri laatii henkilökohtaisen koulutussuunnitelman erikoisalan vastuuhenkilön kanssa. Koulutuksen etenemistä seurataan koulutussuunnitelman, ELSAn ja esim. oppimisreflektion tai portfolion avulla. Näissä käytetään apuna erikoisalan etappeja. Erikoistuva hammaslääkäri osallistuu oman osaamisensa arviointiin sekä koulutuksen kehittämiseen. Koulutukseen kuuluu keskeisesti käytännön työssä osoitetun osaamisen arviointi ja yksilöllinen, eteenpäin katsova ja oppimista tukeva palaute. Erikoistuvalle hammaslääkärille nimetään lähikouluttaja, jo~~t~~ka yhdessä erikoisalan vastuuhenkilön sekä tarvittaessa koulutuksen vastuuhenkilön kanssa ohjaa~~vat~~ erikoistuvaa. Osaamista arvioidaan lähikouluttajan kanssa säännöllisesti sekä erikoisalan vastuuhenkilön kanssa vähintään ~~puoli~~vuosittain. Koulutusohjelmaan sisältyy valtakunnallinen kuulustelu.

Koulutus perustuu opintojen edetessä tarkentuvaan henkilökohtaiseen koulutussuunnitelmaan. Sen pohjana ovat erikoistuvan, koulutuspaikan vastuuhenkilön

ja/tai lähikouluttajan sekä erikoisalan vastuuhenkilön yhdessä asettamat yksityiskohtaiset tavoitteet, jotka kuvataan ELSA-järjestelmään ja arvioidaan säännöllisesti. Tavoitteiden saavuttamisen arvioimiseksi erikoisalalla on käytössä etapit (engl. milestones), joilla kuvataan erikoistumisen aikana kertyvä osaaminen vaiheisena. Etapit ovat erikoistuvalle tarkoitettu reflektion ja oman oppimisen arvioinnin, suunnittelun ja palautteen väline. Näiden lisäksi osaamisen arvioinnin apuna voidaan käyttää EPA-arviointeja. Erikoistumiskuulustelun vaatimukset on valittu siten, että ne kattavat keskeiset osaamisen tavoitteet.

Koejakso

Koejakso on osa erikoistuvan osaamisen arviointia. Koejakson aikana seurataan erikoistuvan osaamisen kehitystä ja motivoituneisuutta ELSAan kirjattavien arviointikeskustelujen avulla. Koejakson arviointi tapahtuu ennalta sovittujen ja tiedoksi annettujen osaamistavoitteiden mukaisesti. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.1. *Koejakso.* Koejaksoa koskevat ohjeet löytyvät valtakunnallisilta verkkosivuilta.

Kuulustelu

Ajantasaiset valtakunnallisen erikoistumiskuulustelun vaatimukset ja ohjeet ilmoittautumiseen löytyvät kuulustelun valtakunnallisilta verkkosivuilta. Kuulustelussa noudatetaan aina viimeisimpiä kuulusteluvaatimuksia, riippumatta siitä, minä vuonna erikoistuva on opinto-oikeutensa saanut. Katso tarkemmin opinto-oppaan kappale 4.7.2. *Kuulustelu*.

Etapit ja EPA-arvioinnit

Etapit ja EPAt tukevat karttuvaa arviointia (ks. Muut osaamisen arvioinnin menetelmät). Niiden avulla arvioidaan erikoistuvan osaamista terveydenhuollon erikoishammaslääkärin keskeisissä tehtävissä.

Erikoistuvan osaamisen kehittymisen vaiheet on kuvattu etapeilla, joihin arviointi ensisijaisesti perustuu. Tavoitteena on tukea koulutussuunnitelman laatimista, seurantaa, käytännön koulutuksen suunnittelua, työssä oppimisen tavoitteita sekä olla apuvälineenä reflektiossa ja keskusteluissa lähikouluttajan tai muun kouluttajan kanssa seuraavien etappien avulla:

- Väestön terveydentilan ja terveyspalvelujen tarpeen arviointi
- Terveyden edistäminen ja ehkäisevä terveydenhuolto
- Terveyspolitiikka ja palvelujärjestelmä
- Hallinto ja johtaminen
- Oman työn hallinta ja kehittäminen

Terveydenhuollon erikoishammaslääkärikoulutuksessa voidaan tarvittaessa käyttää etappien tukena ~~käyttää~~ seuraavia EPA-arviointeja:

- Häirintä ja epäasiallinen kohtelu
- Suunterveyttä määrittävät tekijät ja suunterveys omassa toimintaympäristössä
- Terveyden edistämisen teoriat ja menetelmät
- Sairauksien ehkäisyn ja terveyden edistämisen hankkeiden suunnittelu, toteutus ja arviointi
- Viranomaisten terveysvalvontaa ja -suojelua koskevat tehtävät ja terveysvaarojen torjunta
- Muistutus terveydenhuollossa
- Kehityskeskustelu
- Varhaisen puuttumisen keskustelu
- Rakentava palautekeskustelu

Muut osaamisen arvioinnin menetelmät

Erikoistuvan osaamisen arviointi tapahtuu vähintään vuosittain tapahtuvissa erikoistuvan, lähikouluttajan ja erikoisalan vastuuhenkilön tapaamisissa, joissa käydään läpi erikoistuvan laatimaa kirjallista osaamisen kehittymisen arviota. Se jäsentyy koulutusohjelman osaamistavoitteiden mukaisesti ja on karttuva. Erikoistuva arvioi sitä, miten teoriaopinnot ja käytännön koulutus ovat auttaneet saavuttamaan koulutusohjelman osaamistavoitteita. Tapaamisessa arvioidaan, mikä on auttanut osaamisen karttumisessa, mitä osaamista vielä tarvitaan ja miten osaamista täydennetään.